

**Maria Magdalena som *karakter* i de kanoniske
evangeliene, Nag Hammadi-skriftene og Maria
Magdalenas Evangelium.**

Lisa Lind

Teol 4901 Fordypningsoppgave i teologi.

Vår 2014. Kand. Nr. 132001.

Veileder: Vemund Blomkvist

BIBELN

**Maria Magdalena som karakter
i de kanoniske evangeliene,
Nag Hammadi-skriftene og
Maria Magdalenas Evangelium**

Et lite forord:

Mitt ord til dere alle som har bidratt til denne oppgaven:

TUSEN TAKK!!!

Jeg er døv og har vært døv siden fødselen. I hele mitt liv har jeg hatt en kamp med utdanningen pga norsk språk. Norsk språk er ikke mitt første språk, skal dere huske. Hva er mitt første språk? Jo, det flotte visuelle tegnspråk. Tegnspråk er et eget visuelt grammatisk språk. Derfor har veilederen forstått at mitt største problem er å fange riktig norske ord i grammatikken. Så det var en gledelig takk for hjelp, med å peke på hvor jeg skrev feil, som for eksempel preposisjoner eller feilplasserte norske ord i setningen.

I hele to semester har det vært fascinerende veiledningstimer om Maria Magdalena i de kanoniske evangelier og i Nag Hammadi-skriftene/Maria Magdalenas evangelium. Det har vært et lærerikt stoff om henne som karakter og om hva forfatteren av disse evangeliene har skrevet om henne.

Gode hilsener fra

Lisa Lind

**Maria Magdalena som *karakter* i de kanoniske
evangeliene, Nag Hammadi-skriftene og Maria
Magdalenas Evangelium.**

Lisa Lind

Teol 4901 Fordypningsoppgave i teologi.

Vår 2014. Kand. Nr. 132001.

Veileder: Vemund Blomkvist

- 1 Metode
- 2 Maria Magdalena i de kanoniske evangeliene
 - 2.1 Markusevangeliet
 - 2.2 Matteusevangeliet
 - 2.3 Lukasevangeliet
 - 2.4 Johannesevangeliet
- 3 Maria Magdalena i Nag Hammadi-skriftene
 - 3.1 Om Nag Hammadi-skriftene
 - 3.2 Thomasevangeliet
 - 3.3 Filipevangeliet
 - 3.4 Frelserens dialog
- 4 Maria Magdalenas evangelium
- 5 Avslutningsord

Jeg skal snakke om forskjellige syn på selve karakteren Maria Magdalena som har levd i Jesu liv. Jeg skal ikke snakke om den historiske Maria Magdalena om hun virkelig fantes. Det er selve figur/karakter om Maria Magdalena som er blitt beskrevet i forskjellige skrifter. Det er tre forskjellige kilder som jeg velger å bruke. De har beskrevet Maria Magdalena som en bestemt karakter i deres fortellinger. Den første kilden er de kanoniske evangeliene. Den andre er Nag Hammadi-skriftene. Den tredje er Maria Magdalenas evangelium. Jeg skal fortelle mer om de skrifter jeg skrev om. Først av alt skal jeg skrive om hvilke metoder jeg skal bruke for å analysere selve karakter Maria Magdalena fra disse tre kilder.

1. Metode

Jeg skal fokusere på metode i dette kapittel. Det er karakter jeg skal skrive om. Det er særlig to forfattere jeg skal hente teorier fra: R. Alan Culpepper og Seymour Chatman. Chatman er en litteraturforsker. Han er ikke teolog. Han har fokusert på analyse i hovedsaklig film. Culpepper er en nytesteamentlig forsker som var en av de første som brukte litteraturvitenskapelige metoder på Johannes. Han er en teolog.

Hva er en karakter?

E. M. Forster har gitt en fin enkel definisjon om hva er en karakter:

”(The novelist’s touch) selects for literary purposes two or three facets of a man or woman, generally the most spectacular and therefore ‘useful’ ingredients of their character and disregards all the others. Whatever fails to fit in with these specially chosen traits is eliminated; must be eliminated, for otherwise the description would not hold water...it takes what it likes and leaves the rest. The facts may be correct as far as they go, but there are too few of them; what the author says may be true, and yet by no means the truth. That is the novelist’s touch. It falsifies life.” (Culpepper 1983: 101) Man kan si at man skaper en illusjon om å vite alt, altså å kjenne et menneske helt og fullt.

CHATMAN:

Som vi ser er dette en definisjon. Men en annen forfatter som heter Chatman mener det er viktig å se forskjellige definisjoner for å frem flere synsvinkler om hva en karakter er. Årsaken er at han mener: ”It is remarkable how little has been said about the theory of character in literary history and criticism.” (Chatman 1978: 107)

Da fyller jeg inn flere definisjoner om hva en karakter er fra andre:

Chatman tar med seg en forfatter Ronald S. Crane sin forklaring om hva en karakter er:

”A character is ‘something more than a creation of language or a function in the total context of the play. ‘He is the sort of man who in such-and-such situation would do so-and-so’-this is the kind of remark we constantly use in real life, when discussing somebody’s character. ...In the other words, we may sometimes legitimately assume a character’s autonomy, ...”

(Chatman 1978: 138-139).

Nå blir det mer avansert forklaring om hva er en karakter som Crane nevnte om character autonomy. Hva betyr egentlig?

Jo, her er mer fra Chatman sin forklaring: ”A viable theory of character should preserve openness and treat characters as autonomous beings, not as mere plot functions.” (Chatman 1978: 119) Der ser vi to forskjellige type karakter: 1-karakteren som en autonom størrelse, 2-karakter som en funksjon i plotet.

Det er forskjellig syn fra forskjellige folk som har analysert hva en karakter er. Derfor har det vært en del diskusjon om selve karakter er bare en funksjon eller er en autonom karakter. Hva menes det egentlig? Man trenger kunnskap om ulike retninger innenfor litteraturvitenskap for

å sette dette i sammenheng. Først begynte det med formalismens syn. Formalisme er en undersøkelse av oppbygging i forhold til de enkelte elementer i et system. Etter formalismen ble det en ny retning som heter 'strukturalisme' innenfor litteraturvitenskap. Strukturalismens pioner var Vladimir J. Propp. Han har gjort en ny type analyse i eventyrhandling sin 'syntaks': Propp har analysert og funnet ut hvor eventyrskikkelsenes roller eller funksjoner forblir det samme uansett hva eventyret går ut på. (Børtnes)

Diskusjonen fortsetter:

Vi ser hos Chatman (1978: 111): "The views of the Formalist and (some) structuralists resemble Aristotle's in a striking way. They argue too that characters are products of plots, that their status is 'functional', that they are, in short participants or actants rather than personages, that it is erroneous to consider them as real beings." ... "They wish to analyze only what characters do in a story, not what they are..."

Mer sier Chatman om Vladimir Propp sitt syn fra hans bok *Undereventyrets morfologi*. Characters are simply the products of what it is that a given Russian fairy-tale requires them to do."

Igjen understreker de: "Aristotle, the Formalists and some structuralists subordinate character to plot, make it a function of plot..." (Chatman 1978: 113)

Men ikke alle strukturalistene har likt syn på dette. Noen er mer åpne for å tenke på karakteren som noe mer enn en funksjon. (Chatman: 1978: 113)

Strukturalisten Todorov går mot Propp sin syn om karakter. Han mener det finnes to typer kategori av karakter: "...he distinguishes two broad categories – plot-centered or apsihological, and character-centred, or psychological narratives:..." (Chatman 1978: 113). Jeg skrev ovenfor om selve karakter er bare en funksjon eller er en autonom karakter. Det menes det samme hva Todorov sier. Nemlig plot-centered/apsihological er funksjon karakter mens character-centered/psychological er autonom karakter.

Hvis vi skal tenke enkelt hva er en karakter egentlig? Her gir Chatman et bilde av hva mange tenker om karakter (Chatman 1978: 108): "That characters are indeed simply 'people' captured somehow between the covers of books or by actors on stage and screen..."

Men når det gjelder folk som ser karakter i en bok eller teater eller filmerret, så er 'imagination' av hvem karakteren er forskjellig. Chatman sier: "While reading the book, creates his own mental image of Wuthering Heights. But in William Wyler's screen adaptation, its appearance is determined for all of us." (Chatman 1978: 101) Jeg oppfatter slik at person som leser en bok har mer friere tanker over karakteren mens på et filmerret er det

filmens produsent/regissør som bestemmer hva vi skal se av en bestemt karakter. Chatman sier akkurat samme på side 98: "They are all choices, that is, products of the art of the director". Altså karakteren som er valgt er et kunstprodukt i filmen.

Her ser vi det er ulike syn på hva en karakter er. Men tilslutt påpeker forfatteren Chatman at det er viktig å understreke om karakter sin krav til publikum: "The public demand for sequels and serials is not to be written off as naive Philistinism. It represents a legitimate desire, of theoretical interest, to extend the illusion, to find out how fate disposes of characters in whom we have come to invest emotion and interest. Whether the author elects to respond or not is, of course, his own aesthetic affair." (Chatman 1978: 134)

CULPEPPER:

Alan Culpepper forklarer det slik i sin studie:

1. Introduksjon
2. Forteller og synsvinkel
3. Narrativ tid
4. Plot (Handling)
5. Karakter

I kapittel 1 skriver han:

"In the majority of studies the gospel has been used as a source for evidence of the process by which it was composed, the theology of the evangelist, or the character and circumstances of the Johannine community. (Culpepper 1983: 3) Det vil si at de har villet å gå 'bak' teksten, til det historiske, til det johanneiske fellesskapet.

I kapittel nr 2 forklarer han om forteller og synspunkt:

Culpepper skriver det finnes tre elementer: 1-den virkelige forfatter, 2-den antydete forfatter, 3-forteller. Nr 1 vet vi hvem forfatteren er. Vi trenger ikke å bekymre eller undre hvem forfatter er. Nr 2 "fantaserer" vi hvem er forfatteren. Den virkelige forfatteren kan ha gjort med vilje bevisst eller ubevisst ved å ikke vise den virkelige forfatteren er. Så vi leser prøver å finne ut hvem forfatteren er egentlig. Nr 3 forteller er stemmen som forteller historien eller fortelling. Det er en slags retorisk måte å fortelle til leser på. Forteller kan være både forfatteren eller den antydete forfatteren. For eksempel i Johannesevangeliet er stemmen en

antydte forfatter. Vi vet ikke virkelig hvem forfatteren er. Så den antydte forfatter bruker ”stemmen” til å fortelle historien eller fortelling. (Culpepper 1983: 15-16)

Når det gjelder synspunkt, så heter det point of view på engelsk. Det er ikke helt samme begrep. Synspunkt er viktig å ha i bakhodet når man leser teksten. Vet fortelleren egentlig mye om de karakterene som er skrevet i Bibelen, eller er det begrenset viten om de karakterene? Jeg viser et lite eksempel i Johannesevangeliet over ”point of view” fra Culpepper på side 24:

Pilatus – 19:8:” Da Pilatus hørte dette, ble han enda reddere, ...” Fortelleren vet at Pilatus blir ‘mer redd’, og at denne følelsen nå blir sterkere.

Josef fra Arimetea – 19:38:”...Josef fra Arimetea, som var disippel av Jesus, men i hemmeligheten, fordi han var redd for jødene,...” Fortelleren vet hvorfor Josef fra Arimetea gjør det i hemmelighet. Fortelleren vet at også Josef er redd.

Maria Magdalena – 20:14-15:”...men hun skjønnte ikke at det var han som var Jesus... Hun trodde det var gartneren,...” Fortelleren her vet ‘alt’ om hvordan Maria Magdalena tenker.

Til slutt er fortelleren jo på en måte en suveren karakter fordi fortelleren vet alt om Pilatus, Josef fra Arimetea og Maria Magdalena sine følelser.

Nr 3 Fortellende tid:

Culpepper tok fram en viktig kort beskrivelse fra en annen forfatter, William A. Berdslee: ”One characteristic of the Gospel form is thus its combination of two distinct functions of religious narrative: the re-enactment of the past and the leading into the future” (Beardslee, *Literary Criticism of the New Testament*).

Culpepper skriver at når vi leser en historie eller en fortelling kan vi glemme den virkelige tiden fordi man blir oppslukt av lesningen. Han refererer fra andre forfattere hvordan tekst blir delt opp. Det er tekst som formidler historien. For eksempel Johannes som forfatter skriver ned tekst om hva Jesus gjorde i sin tid/periode. Når det gjelder tid i en tekst, så er det ikke samme i hele veien. Det finnes flere elementer av tid som påvirker teksten av tid. Elementer er ”story order”, ”story duration” og ” story frequency. (Culpepper 1983: 54)

”Order” betyr rekkefølge av tid i en tekst. Men det er en ting som er komplisert. Det er to forskjellige typer av tekst som påvirker tid. Det ene er fortellingens rekkefølge (narrative

sequence), og det andre er historiens rekkefølge (story sequence). Her er eksempler som forfatteren har gitt på side 55:

Det er fra Johannesevangeliet 1: 19-34

Narrativ sekvens:

'Døperen bekjente...' (1:20)

'Jesaja har sagt...' (1:23)

'Han[Jesus] var før meg' (1:30)

Historiens sekvens:

'Han var før meg'

'Jesaja har sagt'

'Døperen bekjente...'

Forfatteren Culpepper sier at det er mye "analepser" (går tilbake i tid eller gjenopptakelser) i disse vers fordi historien har skjedd før selve døperen sin tid. (Culpepper 1983: 57) Det vil si i definisjon at prolepser betyr de er *motsatte*, de peker mot noe som ikke har skjedd 'ennå' i fortellingen.

Ett eksempel fra Markus 8:31:

"Jesus begynte å lære dem: 'Menneskesønnen må lide mye og ble forkastet av de eldste, overprestene og de skriftlærde. Han skal bli slått hjel, og tre dager etter skal han stå opp.'"

Den andre element som påvirker fortelleren i fortellingen, er DURATION (varighet) sier forfatteren Culpepper. I fortellingen finnes det scener som har sammenheng med varighet. Det kan være fra sekunder til år. I scener er oftest dialog eller monolog. I en dialog/monolog går tiden 'langsommere', og den fortalte tiden og den virkelige tiden blir nesten lik. Annen måte i varighet er å gi en slags sammendrag som inneholder fakta eller forklaring av karakter. Det går mye mer raskere i tid enn scener. (s.71)

Den tredje element som påvirker fortelleren i fortellingen, er FREQUENCY (frekvens) skriver forfatteren Culpepper. Det er fire forskjellige typer frekvens i fortellingen: (1) En enkelt hendelse fortelles en gang. (2) En enkelt hendelse fortelles flere ganger (repetitious) (3) Flere hendelser (som ligner hverandre) fortelles flere ganger (4) Flere hendelser (som ligner hverandre) fortelles en gang.

Culpepper skriver at i Johannesevangeliet er mye bruk av repetitive fortellinger. For eksempel Jesus gjør mange ganger "tegn", han går ofte til jødiske høytider i Jerusalem, og ofte går han ut av Jerusalem etter konflikter. Dette er et typisk karaktertrekk hos Jesus i Johannesevangeliet. (Culpepper 1983: 71-75)

Til slutt vi skal huske når vi leser evangeliet, det er forfatteren som hadde kontroll og styrte tid med å notere varighet, rekkefølge og frekvens gjennom fortelleren i fortellingen

Nr 4 Handling (plot):

Nå utfordrer forfatteren med ett spørsmål: ” Har evangeliet en handling (plot)? Han gir først en analyse før endelige svaret på spørsmålet.

For det første må man etablere en formidling til å fortelle noe i en fortelling. I alle evangelier har forfatteren brukt/valgt materiale til forskjellige scener. Handling og dialog ble brukt for å variere tema. I tillegg forteller og karakter ble brukt til å formidle mening i historien.

For det andre forteller hvert evangelium grunnleggende samme historie. Men tyngden og handlingen er veldig forskjellig.

For det tredje har forfatteren brukt start og slutt forskjellig i hvert evangelium. Hver forfatter viste hvilken konflikt det var mest viktig å legge merke til. (Culpepper 1983: 84-85)

Så viser Culpepper eksempler fra de synoptiske evangelier hvordan det ser ut fra start til slutt:

Markus: Denne forfatteren fokuserer på hemmeligheten, og avslører Jesus sin identitet. Så viser forfatteren utviklingen og oppløsningen av forholdet mellom Jesus og hans disipler. Se på dette eksempel fra Markus 3:7-3:11: ”Jesus dro ned til sjøen med disiplene og en mengde mennesker fra hele Galilea fulgte etter. For han helbredet mange, så alle som hadde plager, trengte seg fram for å røre ved han. Når de urene åndene så ham, kastet de seg ned for ham og ropte: Du er Guds Sønn! Men han truet dem og påla dem strengt at de ikke måtte gjøre kjent hvem han var” (Culpepper 1983: 85-86)

Matteus: Den forfatteren begynner med å vise Abraham/David og deres forbindelse med Jesus. Og han viser Jesus sin lære, hans arbeid og viktige historie for jødiske kristne som deler tro med hedninger. Som for eksempel Matteus 1:1-17: ” Dette er ættetavlen til Jesus Kristus, David sønn og Abrahams sønn. ... Altså er det i alt fjorten slektsledd fra Abraham til bortføringen til Babylon og fjorten ledd fra bortføringen til Babylon og fram til Kristus.” (Culpepper 1983: 85-86)

Lukas: Den forfatteren begynner som en sommerfugl puppe i Judea og reisen med Jesus til Jerusalem. Forfatteren viser bevegelsen i Jesus 'menighet' og hvordan var å fortsette etter Jesus død. (Culpepper 1983: 85-86)

Så svarer Culpepper:

Evangeliet har en handling. Men det var ikke bare handling de skrev, de gjorde også en 'tolkning' av evangeliet sin historie om Jesus. De brukte karakter og handling til å samsvare med tolkningen deres. (s.86)

Så sier Culpepper at det er mer bevisst handling som er bevisst skrevet i Johannesevangeliet enn synoptikerne. Hvordan er den bygget opp?

Her svarer han:

Nr 1. Episoder er satt inn en annen rekkefølge enn i synoptikerne.

Nr 2. Dialog er mer tydelig mer utklekket og ikke så realistisk som hos synoptikerne. Årsaken er at det er bevis for manipulerende formidling av materiale for tema av teologiske grunner. 'Plot' i Johannes er ofte drevet ut i misforståelser, dumme spørsmål, og setninger som har dobbelt betydning.

Nr 3. Jesus og hans fiender snakker i typisk johanneisk språk typer (idiomer), og tema skjer repeterende. Som for eksempel image (bildebruk), termer, temaer, tegn, konfrontasjoner mot Loven og om Jesus sin identitet med høytider som bakgrunn, og dialog med venner og fiender: alt dette er sagt i hans evangelium (s.86,87).

Jeg oppfatter at forfatter Culpepper "spør" oss lesere om Johannes sin evangeliet har et 'plot'. Han svarer ikke kort ja, men en lang forklaring som betyr ett godt ja! Til slutt sier han at handlingen i Johannesevangeliet er et action plot hvor Jesus jobber intenst mot sitt mål samtidig som hans liv blir forandret til det verre.

Nr 5 Karakter:

Culpepper sier for å få en suksess litterær med et arbeid er det avhengig av hvor interessert leseren er i å lese om karakteren som en overbevisende karakter. (s. 102)

Culpepper viser en gammel teori av hva en karakter er fra Aristoteles sin tid. Aristoteles sier at karakter skal:

- 1, først og fremst være ledende
- 2, være passende og skikket

3, være veldig lik levende som oss

4, være bestemt i sammenhengende samsvar

(Fra Aristoteles, Poetik, 1454a, sitert hos Culpepper, s. 102)

Disse teoriene er å ha i bakhodet når vi skal forstå hvordan karakter blir laget og hvordan karakter har sin funksjon som virker.

Culpepper henviser til nyere teori over hva som finnes i karakter. Karakter finnes i to typer:

1. autonom 2. funksjon i plot. (s. 102-103) Det betyr at karakter som autonom styrer selv i fortellingen mens karakter som funksjon er bare en støtte til fortellingen. For eksempel sier Culpepper at de fleste av karakterene i synoptikerne og Johannesevangeliet er bare funksjoner for at Jesus skal oppnå sitt mål i evangeliet. Til slutt på side 104 sier forfatteren at Jesus er hovedperson mens andre er bare foreløpige karakterer i Johannesevangeliet.

Videre henviser Culpepper til Forster som forklarer mer om karakter. Karakterer forandrer seg hele tiden. I antikken var det vanlig å ha tre forskjellige typer karakter i fortellingen: 1-flat, 2-statisk, 3-treg/sløv. Culpepper mener at Jesus er statisk i Johannesevangeliet fordi den ble skrevet i en typisk gresk og hebraisk modell. Karakterene ser ut til å representere ulike etiske typer. (Culpepper 1983: 103)

Han sier at det er mange forskjellige meninger om hva en karakter er. Også er det forskjellige syn på om karakterene i Johannesevangeliet er historiske eller fiksjon. Men han er opptatt av kunst og teknikk; hvordan forfatteren har bygd opp karakteren til å bli en så overbevisende karakter. Han er ikke opptatt av den historiske Jesus i denne boken – men hvordan forholdet er mellom evangelisten/forfatteren og teksten, og hvordan forholdet er mellom teksten og leseren (Culpepper 1983: 105)

For eksempel sier Culpepper: Jesus er hovedbilde som karakter i fortellingen av Johannesevangeliet. Karakter er laget av 'forteller' som viser hva er sagt/reaksjon og hva karakteren gjør. Han mener også Gud er en 'hovedkarakter' sammen med Jesus. Mens disiplene har en mindre rolle. Fariseerne eller fiendene har en enda mindre rolle, men de har en veldig høy verdi fordi de fyller en viktig funksjon i evangeliet. (s. 106)

Videre forteller Culpepper mer tydelig: Sentralfigur er jo Jesus - uten han vil det være vanskelig å forstå evangeliet. Jesus har en ualminnelig rolle som karakter: 1- pre historisk, 2

historisk, 3-nåtid forteller, 4-historisk figur, 5-fremtids figur. Forfatteren av Johannesevangeliet var inspirert å skrive om 'Ordet'. Selve 'Ordet' kommer jo fra Det gamle testamentet, så kombinerte forfatteren det med hva den sentral figuren gjorde som frelse/helbredelse osv. Leseren som leser Johannesevangeliet ser at Jesus har makt over naturen. (s. 106/107)

Hva mer av karakter er Jesus?

Culpepper svarer slikt: Jesus er et menneske med følelser (s.109) I synoptikerne er berøring og fysisk kontakt med Jesus viktig mens det ikke er viktig i Johannesevangeliet. Jesus viser modighet i offentlig konfrontasjoner. Det fører til at andre som ser dette, skjønner poenget med Jesus sin formål. (s. 110)

Forfatteren sier videre: Når det gjelder følelser hos Jesus, viser han at han er glad i Martha, Maria og Lazarus. Det som er spesielt med denne fortellingen er at Jesus viser glede at Lazarus er død, det er fordi at han får sjansen å vise andre hvem han er: at han har makt over naturen. (s. 110/111)

Jeg kommer med flere eksempler på hva en karakter er i evangeliet. Wim Weren kommer med en god analyse av eksempler. Jeg skriver først eksempler, så kommenterer jeg nedenfor. La oss se først i Markus:

1.1 "Her begynner evangeliet om Jesus Kristus, Guds sønn."

1.11 "Du er min Sønn, den elskede, i deg har jeg min glede."

3.11 "Når de urene åndene så ham, kastet de seg ned for ham og ropte:'Du er Guds Sønn!'.

5.7 "[han] ropte høyt:'Hva vil du meg Jesus, Sønn av Den høyeste Gud? Jeg sverger ved Gud:' Pin meg ikke!'"

9.7 "Da kom det en sky og skygget over dem, og det lød en røst fra skyen.'Dette er min Sønn, den elskede. Hør ham!"

13.32 " Men den dagen eller timen, kjenner ingen, ingen englene i himmelen, heller ikke Sønnen, bare Far."

14.61 "Igjen spurte øverstpresten:'Er du Messias, Den høylovedes Sønn?' "

15.39 "Da offiseren som sto rett foran han, så hvordan han utåndet, sa han:'Sannelig, denne mannen var Guds Sønn!'

I alle eksempler tilsammen er det sagt åtte ganger hvor Markus kaller Jesus, sønn av Gud. Men hvilke karakter er det i hver setning?

1.1 er det selve forteller. Kanskje i mitt syn så er det Markus som forfatter, og leseren vil danne seg et bilde av at Markus vet at Jesus er Guds sønn.

1.11 er selve Gud som er karakter.

3.11 er det uren ånd som er karakter.

5.7 er igjen onde ånd som er karakter.

9.7 er selv Gud som er karakter.

13.32 er Jesus som er karakter. Bare en gang i hele eksempler ovenfor.

14.61 er det øverpresten som er karakter.

15.39 er det en romersk centurion' som er karakter.

Når vi ser Wim Weren skriver at Gud er som karakter. Han kaller litt mer riktig begrep som 'non-human speakers'. Altså det er ikke menneske av kjøtt og blod som snakker. (Weren, s.99/100)

Den teorien som jeg har gjort rede for vil jeg bruke som en bakgrunn i oppgaven, for bedre å forstå Maria Magdalena som karakter. Særlig vil jeg legge vekt på skillet mellom ulike typer karakterer.

2 Maria Magdalena i de kanoniske evangelier.

2.1 Markusevangeliet

I Markus opptrer Maria Magdalena bare i forbindelse med Jesu død og oppstandelse.

I Markus ser vi i kapitel 15, da Jesus døde.

"40 Langt borte stod noen kvinner og så på. Blant dem var Maria Magdalena, Salome og Maria, mor til Jakob den yngre og Joses.

41 De hadde fulgt Jesus og tjent han da han var i Galilea. Det stod også mange andre kvinner der, som var kommet opp til Jerusalem sammen med ham."

I vers 41 skriver forfatteren 'Det stod også mange andre kvinner der,...' kan jeg kalle en analepse fordi forfatteren tilbake i tiden tidligere hva kvinner har gjort. Men samtidig ser vi ikke noe tekst i tidligere i evangeliet om hva kvinnene har gjort. Det er lite informasjon om

denne gruppen. Og heller var det ingen spesielle fortellinger hva kvinner gjorde, bortsett fra Jesus helbredet kvinner slik som Jairus sin datter (Mark 5). Nå blir det interessant å tenke hvorfor bruker forfatteren (fortelleren) analepse? Er det fordi Markus er skrevet for folk som kjenner store deler av Jesus-historien fra før? Tenkte Markus ikke nøye nok på fremtidens leser? Var det noe med holdningen i Markus sitt forfatterskap til kvinner hvor det ikke var så veldig viktig å få med hva kvinnene gjorde? Men forfatteren gjorde noe en sterkere markering blant de kvinnene: det var Maria Magdalena, Salome og Maria, mor til Jakob den yngre og Joses. Det er de tre kvinner som er 'nærmeste', som har fulgt og tjent Jesus (vers 40). Mens mange andre kvinner som ser ut til å være fjernere: De hadde bare kommet til Jerusalem sammen med ham!

Her ser vi en annen interessant scene som Markus evangelist gjorde med teksten:

Se på 15: 47: "*Maria Magdalena og Maria, mor til Joses, så hvor han ble lagt*"

Hvordan visste de to kvinner hvor Jesus ble gravlagt? Hvis vi ser litt tidligere i teksten på vers 15:43, der er det skrevet hva Josef fra Arimatea gjorde med Jesus sin grav til vers 46. Fortelleren viser kvinnene, Maria Magdalena og Maria, mor til Joses er forbundet med Josef Arimatea. Det er en viktig forbindelse hvor leseren kan skjønne kvinnenes sin scene i oppstandeshistorien. Det vil si at leseren får vite hvordan kvinnene visste hvor graven var. Det er ikke noe rart fordi det er jo lite skrevet om hva kvinner gjorde med Jesus. Hvis forteller ikke gjorde det, da ville leserne forstå lite av oppstandeshistorien. Det er flest disipler vi kjenner. Vi kjenner ikke så mange kvinner i Markusevangeliet.

Så ser vi videre i oppstandeshistorien 16: 1-8. Der ser vi kvinnene behandles som en gruppe. Maria Magdalena nevnes ikke bare alene i hele teksten, men sammen med to andre kvinner, Maria, Jakobs mor og Salome. I denne fortellingen visste ikke de hva de skulle gjøre med steinen, de møtte engelen og engelens ord og løfte om å møte Jesus i Galilea, og tilslutt fryktet kvinnene og var tause! Dette er den opprinnelige slutten på Markus-evangeliet.

Jeg skrev tidligere at det var slutt på Markus historien nr 16:8. Vi ser likevel mer fortelling fra vers 9 til 20 hvor Maria Magdalena som var det første vitne til å treffe den oppstandne Jesus og forteller nyheten til disipler. Det som er spesielt med dette avsnittet, det er tilleggsinformasjon som ble skrevet mye senere, ikke samtidig når Markusevangeliet ble skrevet. Det kalles den lange slutten. Vi ser tydelig forklaring som tillegg fra Godt Nytt Bibelen 1978 på side 124: " 16,9 I de eldste og beste håndskrifter slutter Markus-evangeliet

med 16,8. V 9-20 er kjent av enkelte kirkefedre i siste halvdel av 2. årh.e.kr, men finnes bevart bare i yngre håndskrifter". Det finnes også en annen slutt på Markus som kalles den korte slutten. Den er slik: V 9 Men det de hadde fått befaling om, fortalte de straks til dem som var sammen med Peter. Etter det sendte Jesus gjennom dem ut det hellige og uforgjengelige budskap om den evige frelse, fra øst til vest. "Den korte slutten har ingen ting å si om enkelte disipler. Derfor heller ingen ting om Maria Magdalena.

Sammenfatning:

*Hun fremstilles ved korset og i oppstandelseshistorien ved Jesus sin grav.

*Hun er også vitne til korsfestelsen sammen med andre kvinner som har tjent Jesus i Galilea. Det vil si at hun også har tjent Jesus.

*Hun føler frykt etter møtet med engelen.

*Mer er det ikke om henne, hva som har skjedd med hennes karakter.

2.2 Matteusevangeliet

I Matteus står også kvinnene og ser at Jesus dør. Se på Matteus kapitel 27:

"55 Det var også mange kvinner der som sto på avstand og så på. De hadde fulgt Jesus fra Galilea og tjent ham. 56 Blant dem var Maria Magdalena, Maria, mor til Jakob og Josef, og mor til Sebedeus-sønnene"

Forfatteren forklarer bedre hva denne gruppen av 'mange kvinner med inkludert Maria Magdalena, Maria, mor til Jakob og Josef, og mor til Sebedeus sønnene' har gjort før korsfestelsen. Vi skjønner da hvorfor de var med og så på hva som skjedde med Jesus. Her ble det også brukt analepse samme som Markus: *"55 Det var også mange kvinner der som sto på avstand og så på. De hadde fulgt Jesus fra Galilea og tjent ham"*. Jeg gikk gjennom bibelteksten for å se om det var noe fortelling om hvordan kvinnene har tjent Jesus. Nei, det var ingen ting. I vers 56 er det tydelig at det ikke var bare Maria, mor til Jakob og Josef, og mor til Sebedeus-sønnene som har tjent Jesus. Det var en gruppe av mange kvinner som har fulgt og tjent Jesus. De tre var blant dem (Matt 27:55). Det er annerledes i Markusevangeliet der Maria Magdalena, Salome og Maria, mor til Jakob den yngre og Joses har fulgt Jesus og tjent Jesus da han var i Galilea (Mark 15:40-41). De andre er mer en folkemengde. De har kommet til Jerusalem med Jesus, men det er ikke sikkert at de har tjent ham i Galilea.

Her ser vi noe interessant når vi sammenligner oppstandelseshistorien i Matteus og Markus: I Matteus var det to kvinner som opplevde oppstandelseshistorien. I Matteus er de to vitner når Jesus blir lagt i graven (27:61) Matteus gjentar også i 28:1 om to kvinner i gravdagen:

"Da sabbaten var over og det begynte å lysne den første dagen i uken, kom Maria Magdalena og den andre Maria for å se til graven. "

Mens i Markus er det tre kvinner!

Se i Markus 16:1: *"Da sabbaten var over, kjøpte Maria Magdalena og Maria, Jakobs mor, og Salome velluktende oljer for å gå og salve ham".*

Man kan bli fort forvirret over hvorfor forteller i begge evangeliet ikke har samme antall kvinner. Det skjedde med meg da jeg var vikar-poesiarbeider for døvekirken. Jeg husker tidligere at det var kvinner som så engelen osv. Men da skulle jeg jobbe med oversettelse og si nøyaktig hva som ble sagt i gudstjenesten. Den ene påsken brukte vi Matteus, den andre påsken brukte vi Markus. Da måtte jeg spørre presten om jeg ikke leste feil, og hvorfor det var forskjellig antall kvinner. Presten var selv forvirret og visste ikke hvorfor det ble slik, selv om presten visste godt det var litt forskjell på antall kvinner mellom Matteus og Markus.

Dessverre får vi ikke noe svar om hvorfor det skjedde. Jeg håper det blir noe svar i fremtiden blant forskere.

Matteus har skrevet noe spesielt som Markus ikke har. Se i Matteus nr 28:2: *"Med ett kom det et kraftig jordskjelv, for en Herrens engel steg ned fra himmelen, gikk fram og rullet steinen til side og satte seg på den."* Her ser vi at kvinnene, Maria Magdalena og den andre Maria er vitne til mirakelhendelsen. De så selv engelen kom ned fra himmelen. Her er engelen aktiv, mens i Markus var engelen passiv. Engelen sitter bare inne i graven: *"Da de kom inn i graven, så de en ung mann sitte på høyre side, kledd i en hvit, lang kjortel, ..."*. (Mark 16.5)

Matteus viser at kvinnene, Maria Magdalena og den andre Maria var de aller første som traff den oppstandne Jesus. Den oppstandne Jesus kunne ha jo ha villet først å treffe de mannlige disiplene, men, nei, det var kvinnene Maria Magdalena og den andre Maria som fikk æren å være de første til å treffe den oppstandne Jesus. Han forteller til kvinnene at de ikke skal frykte og heller ikke være redde, men være glade og gå videre for å gi beskjed til de andre disiplene at disiplene skal dra til Galilea og treffe ham der. (Matt, 28:9)

Vi ser i Markusevangeliet at det ikke står tydelig ord om engelen i kapittel 16. Det ble skrevet slikt i 16:5: *"Da de kom inn i graven, så de en ung mann sitte på høyre side, kledd i en hvit,*

lang kjortel, ... ” Det kan vi lesere oppfatte at det er en engel. Likevel er det rart at de skriver ulikt om hvordan ”engelen” ser ut og hva ”engelen” gjør.

Markusevangeliet viser også på samme måte som Matteus at kvinnene var første vitner til den oppstandne Jesus. Men det var en kvinne mer enn i Matteus. Altså er det tre kvinner som var vitne, ikke to som i Matteus. Se vers 16:1: *”Da sabbaten var over, kjøpte Maria Magdalena og Maria, Jakobs mor, og Salome velluktende oljer for å gå og salve ham.”*, så videre vers 5: *”Da de kom inn i graven, så de en ung mann sitte på høyre side, kledd i en hvit, lang kjortel, og de ble forferdet.”* Det er ingen mirakel å se i Markus, kapittel 16. Det var slutt på historien ved vers 16:8.

Matteusevangeliet og Markusevangeliet har noe ulik avslutning når det gjelder reaksjonen på hvorfor Jesus ble borte.

Se på Matteus 28:

5 Men engelen tok til ordre og sa til kvinnene: 'Frykt ikke! Jeg vet at dere søker Jesus, den korsfestede.

6 Han er ikke her, han er oppstått, slik som han sa. Kom og se stedet hvor han lå!

7 Skynd dere av sted til hans disipler og si: 'Han er stått opp fra de døde og går i forveien for dere til Galilea; der skal dere få se ham. – Nå har jeg sagt dere det.'

8 De skyndte seg da bort fra graven med frykt og stor glede, og løp for å fortelle det til disiplene.

Kvinnene (Maria Magdalena og den andre Maria) ble jo redde fordi det var jo uventet og nytt, men engelen roet dem med å si til dem at de ikke skulle frykte. Så sier engelen at de skal skynde seg av sted med nyheten. Så legg merke til hva fortelleren skriver: *'8 De skyndte seg da bort fra graven med frykt og stor glede, og løp for å fortelle det til disiplene.'* Jeg oppfatter at fortelleren sier at det er ikke noe frykt, men med stor glede som er en gledelig reaksjon. Det er positivt.

Det ser vi ikke i Markusevangeliet.

Se her følgende eksempel:

8 Da gikk de ut og flyktet bort fra graven, skjelvende og forferdet. De sa ikke et ord til noen; for de var redde.”

Her ser vi tydelig at kvinnene skalv og var forferdet. De sa ingenting fordi de var redde. Her slutter fortellingen negativt. Ingen glede å se som det er i Matteus 28,8.

I begge fortellingene av Matteus og Markus kalles det for Point of View – synsvinkel av fortelleren. Fortellerens 'Point of View' smelter her sammen med karakteren. Det menes at fortelleren kjenner deres følelser, både i Markus og Matteus.

Alt vi her ser i evangeliene er skrevet i en 'narrativ' verden, ikke i en historisk verden.

En interessant kommentar vil jeg komme med: I Matteusevangeliet er det to kvinner som kom til graven får å se hvor Jesus ble begravd. Mens i Markusevangeliet er det tre kvinner som kom til graven for å salve Jesus. Det er ikke likt antall kvinner. Hvorfor det? Jeg kan ikke svare på dette tydelig, men som leser kan man jo bli forvirret. En annen ting: Begge evangeliene oppgir ikke samme årsak hvorfor kvinnene kommer til graven. I den ene (Maria Magdalena og den andre Maria, Matt 28:1) kommer de til graven mens i den andre (Maria Magdalena og Maria Jakobs mor, og Salome, Mark 16: 1) er de der for å salve Jesus. Så man kan jo undre seg: Hvem kom egentlig til graven og hva gjorde de der? Svaret kan være at det skjer i en narrativ verden, ikke i en historisk verden. Det er historikeren som blir forvirret, ikke den som forholder seg til hver narrative verden som en enhet.

Jeg ønsker å si noe viktig om oppstandelseshistorien i Matteus 28, 1-10. Matteus gjentar navnene Maria Magdalena og den andre Maria. De ble nevnt to ganger tidligere, i Matt 27: 56 og i Matt 27:61. Forfatteren kunne ha jo nevnt en annen person eller et annet navn fra gruppen kvinner som har tjent og fulgt Jesus. Men nei, her er tydelig Maria Magdalena og den andre Maria de som har opplevd denne oppstandelseepisoden, og ikke andre kvinner. Fortelleren viser at de to kvinnene er viktige karakterer i slutten av Jesu liv og oppstandelseepisoden.

Sammenfatning:

*Det samme svar som i Markusevangeliet.

*Den eneste forskjellen er at hun føler glede etter oppstandelsen.

2.3 Lukasevangeliet

Vi skal videre se om Lukas har brukt analepse tydelig eller mindre tydelig om kvinner og Maria Magdalena slik jeg har forklart tidligere at Matteus og Markus har gjort. Gjør han det samme om igjen? Jeg vil kommentere at det er viktig å huske at en forfatter 'bør' bruke analepser i en fortelling hvor leseren skal se en rød tråd gjennom hele 'historien'.

Jeg lette etter Maria Magdalena som nøkkel i Lukas-evangeliet. Lukas som forfatter har ikke skrevet stort om henne. Men han har skrevet mer informasjon om hva kvinner har gjort i Jesu liv og oppstandelseshistorien.

La oss se først i Lukas kap.24,1: *"Ved daggry den første dag i uken kom kvinnene til graven og hadde med seg de velluktende oljene som de hadde laget i stand."* Når jeg leser ordene om kvinnene og vil vite litt mer om dem, leter jeg litt tilbake i fortellingen av Lukas-evangeliet. Jeg finner i kap.23,55-56 om kvinnene: *"55 De kvinnene som var kommet med ham fra Galilea, fulgte etter og så graven, og de så at han ble lagt der. 56 Deretter vendte de tilbake og gjorde i stand velluktende oljer og salver. På sabbaten holdt de seg i ro, som loven krevde."* Det var en analepse-forbindelse mellom de to kapitlene om hva slags aktivitet kvinnene gjorde i oppstandelsesfortellingen. Kvinnene har vært aktive med å følge etter hvor Jesus ble begravd. De tok ansvaret for å lage velluktende oljer og salver som de skal salve Jesus med etter sabbaten.

Så ser jeg Lukas som forfatter understreker hvor kvinnene var fra. De kommer fra Galilea. Forfatteren forteller litt mer om hva kvinnene gjorde, at de ikke bare var vitner til hvor Jesus ble begravd. Kvinnene fulgte med Jesus fra Galilea til Jerusalem. Det står skrevet slikt i Lukas 23,49: *"Men alle hans venner og kjente stod langt borte og så på. Blant dem var også de kvinnene som hadde fulgt ham fra Galilea."*

Hvis vi ser mer tilbake til fortellingen om Lukas/forfatteren har skrevet noe mer om kvinnene, så ser vi at han har skrevet litt mer. Se på kap.8, 2-3: *"2 og likeså noen kvinner som var blitt helbredet for onde ånder og sykdommer. Det var Maria med tilnavnet Magdalena, som sju onde ånder var fart ut av. 3 Johanna, som var gift med Kusa, en embetsmann hos Herodes, og Susanna og mange andre; med det de eide, hjalp de Jesus og de tolv."*

Kvinnene har vært en slags sponsor til Jesus og de tolv. De har gitt alt de eide, som jeg kan tenke meg er penger/formue. De har vært villige å hjelpe Jesus og de tolv disiplene med økonomi, slik at Jesus kan være i aktivitet og fortelle om Guds rike. Disiplene var støttepersoner. Det betyr at Jesus og de tolv disiplene ikke har hatt belastning med å sørge for

å overleve og å reise rundt i Galilea og andre steder. Til slutt vil jeg bemerke noe interessant når det gjelder økonomi/'sponsor'-funksjonen til Johanna i kap 8, vers 3: *Johanna, som var gift med Kusa, en embetsmann hos Herodes.* Denne Herodes er Herodes Antipas, sønn av Herodes den store. Johanna som har hjulpet Jesus, og har samtidig hatt forbindelse med Herodes sitt miljø via hans embetsmann. Hun har hatt en høy status. Det er jo en veldig nær forbindelse. Har hun levd et risikabelt liv med å hjelpe Jesus ved å støtte ham med penger? Hvordan reagerte hennes mann, Kusa? Han var jo embetsmann hos Herodes. Da måtte jeg se tidligere i teksten om Lukasevangeliet har nevnt noe om Johanna, Kusa og Herodes. Det var ingen ting nevnt mer om Johanna og Kusa, men litt om Herodes. Se i Lukas kap 2, vers 8. Der sies det at Herodes ble svært glad over å se Jesus fordi han hadde hørt om ham og ønsket å treffe ham. Han håpet at Jesus skulle gjøre et under. Men det gjorde han ikke, han var bare stille. Det resulterte i at Herodes ble skuffet. Og han sendte Jesus tilbake igjen til Pilatus. Herodes ble venn med Pilatus, mens de var før fiender. Det avslører noe om hvordan forbindelsen til Johanna og hennes embetsmann Kusa var med Herodes. Jeg antar de ikke var truet av Herodes tidligere fordi Herodes sikkert var nysgjerrig og kanskje var positiv på grunn av ryktene om hva Jesus gjorde, alle under han gjorde. Da fikk Herodes sjansen å se Jesus og han håpet å se et under fra Jesus. Men han ble veldig skuffet. Derfor ser vi at han ble venn med Pilatus. Da kan vi skjønne hvor viktig denne kvinnegruppen var før korsfestelseepisoden. Gruppen var Johanna sammen med Maria Magdalena og Susanna med andre kvinner. Alle disse forbindelser er analepser. Forfatteren Lukas har vært en ryddigere forfatter enn Markus og Matteus. Han fortalte mer tydelig hva kvinner gjorde i Jesu liv. Han skrev selv at han var nøye med sin jobb, å skrive en god fortelling. La oss lese hva forfatteren Lukas skrev i kap 1, 1-4:

"1 Det er mange som har forsøkt å gi en fremstilling av det som har skjedd blant oss, 2 slik vi har fått det overlevert av dem som helt fra først var øyenvitner og Ordets tjenere. 3 Nå har jeg gått nøye gjennom alt fra begynnelsen av og har besluttet at jeg vil skrive det ned for deg i sammenheng, ærede Teofilus, 4 for at du skal forstå hvor pålitelig det er, det du er blitt undervist i."

Forfatteren var veldig bevisst hvordan leserne skulle kunne forstå fortellingen i evangeliet så godt som mulig. Så til slutt forstår leserne bedre kvinnenens rolle siden Lukas har skrevet om dem enn Markus og Matteus.

Jeg spør meg selv, hvor mye og hva har Lukas sagt om Maria Magdalena. Han har nevnt Maria Magdalena tydelig to ganger i Lukasevangeliet. Den ene er i Lukas 8:2-3. Jeg oppfatter

det slik: Hun ble helbredet av Jesus for å bli kvitt onde ånder fra kroppen sin. Hun hjalp Jesus med økonomi. I slutten av Lukas-fortellingen (Luk 24,1-10) var Maria Magdalena vitne sammen med andre kvinner og møtte engler (to menn...i skinnende klær), og de fikk vite den gode nyhet at Jesus var stått opp fra døden. Jeg ser at Maria Magdalena var sammen med gruppen av kvinner. Det er annerledes i Markus og i Matteus. I Markus-evangeliet er det skrevet at det var to kvinner som var vitner, og det er Maria Magdalena sammen med den andre Maria. I Matteus er det skrevet tre kvinner som vitnet, og det er Maria Magdalena sammen med Salome og Maria, mor til Jakob den yngre og Joses.

Da spør jeg hvorfor ble det ikke skrevet på samme måte i alle tre evangeliene om Maria Magdalena. Kanskje det er kilder og informasjon som var uklare. Men en ting måtte de skrive ned, og det var Maria Magdalena. Hun blir stadig nevnt. Det er jo et interessant punkt å tenke på hvorfor hun ble nevnt. De kunne ha sløyfet hennes navn. De kunne bare ha sagt kvinner eller sagt forskjellige navn fra kvinnegruppen. Kanskje hun var så viktig fordi hun var øyenvitne med engler og Jesus i oppstandelseshistorien. Kanskje har hun gjort noe annet viktig som de ikke har skrevet om. Kanskje de hadde en holdning at kvinner hadde lav status for forfatterne på denne tiden, men siden Maria Magdalena fikk en spesiell rolle for å treffe englene og Jesus først, så kanskje de var nødt til å svelge at hun var en viktig person i oppstandelseshistorien. Det viser seg jo tydelig i kap 24 vers 11: *"Men de mente det hele var løst snakk og trodde dem ikke."* Apostlene trodde ikke på hva Maria Magdalena og andre kvinnene sa til dem. Forfatteren Lukas vil kanskje vise hvilken holdning apostlene hadde til kvinnenens status. Apostlene viste ikke noe tillit til kvinnenens opplevelse. Jeg oppfatter kanskje at forfatteren Lukas valgte å skrive en detaljert historie om hva Maria Magdalena med de andre kvinnene opplevde i oppstandelseshistorien. Han måtte kanskje heve statusen til Maria Magdalena og andre kvinner. Eller han måtte kanskje skrive en så detaljert oppstandelseshistorie om kvinnenens opplevelse etter press fra utsiden. Det kan være øyenvitner eller kilder han hadde seg med når han skrev Lukasevangeliet.

"Maria Magdalena – sju onde ånder var fart ut av."

Lukas nevnte i tillegg hva Maria Magdalena har opplevd som vi ser i Luk, 8, 2-3: *"og liksom noen kvinner som var blitt helbredet for onde ånder og sykdommer. Det var Maria med tilnavnet Magdalena, som sju onde ånder var fart ut av."* Det var ikke noe mer enn det. Når vi kommer til teksten i hele kap.11, så får vi et klarere bilde av hvordan man tenkte om onde ånder på den tiden. Spesielt når vi ser i vers 24:

"24 Når en uren ånd farer ut av et menneske, flakker den om over øde vidder på leting etter et hvilested, men finner det ikke. Da sier den: 'Jeg vil vende tilbake til huset mitt som jeg forlot'.

25 Den kommer dit og finner det feid og pyntet.

26 Da drar den av sted og får med seg sju andre ånder, verre enn den selv, og de flytter inn og slår seg til der. Og har det vært ille med det mennesket før, så blir det verre nå."

Jeg oppfatter det slik at i begynnelsen er det en uren ånd, men til slutt er det åtte eller sju urene ånder sammen i en gruppe som kommer tilbake til et menneske. Det er mye verre med en gruppe enn å ha en uren ånd. Lukas, forfatteren gir en slags 'point of view' hvordan de urene ånder oppfører seg. Dette får han fram med direkte tale.

På slutten av kap.11, i vers 27 står det noe rart som ikke er i sammenheng med vers 24-26:

"27 Som han sa dette, var det en kvinne i folkemengden som ropte: 'Salig er det morsliv som bar deg og det bryst du diet.'

28 Men Jesus svarte: 'Si heller: Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det.'

Det er vanskelig å se en sammenheng i dialogen. Det virker ute av fokus, uten en rød tråd. Jeg tenker to ting. For det første, hvis vi tenker veldig bokstavelig, da blir replikkvekslingen uforståelig. For det andre, hvis vi tenker på et høyere plan (ikke bokstavelig), kanskje det var en slags fasit eller oppskrift på hvordan man skal unngå å få urene ånder i seg. Det er å høre på Guds ord og ta vare på dette. Da kommer ikke urene ånder.

En bibelviter, Dahl har skrevet en kommentar til Matteus (Dahl 1998:165)

Han sier at beretninger om demonutdrivelser er kjent fra antikken. Han skriver: "Men også i lys av slike paralleller vitner fortellingen her om Jesu egenartede myndighet: han driver ut demonene uten tryllemidler og uten besvergelsesformler. Med sin myndighet som Guds sønn viser Jesus seg som seierherren over de onde ånder og derved over Satans rike, slik at de siste hendelser foregripes alt ved hans virke på jorden (kristologisk, antagonistisk og eskatologisk motiv)." Jeg oppfatter at Dahl sier at Jesus har fått 'makt' av sin far (Herren) så han kunne drive ut onde demoner av mennesker. Jesus trengte ikke trylleord som formel til drive ut onde ånder fra kroppen. Formler er en slags bestemt rekke ord som påvirker for eksempel ånder. Det var mye brukt blant profeter, og som for eksempel medisinnmannen i det samiske samfunn. Dahl sier at Jesus var Herre og at Jesus kunne bekjempe satan i endetiden. Det vil si hans handlinger viser et kristologisk, antagonistisk og eskatologisk motiv.

Sammenfatning:

*Maria Magdalena opptrer sammen med kvinnegruppen i oppstandelseshistorien.

* Det er mer informasjon om hennes karakter. Det er for eksempel Jesus helbredet Maria med å dra ut av onde ånder i seg. Og Maria støtter Jesus økonomisk og tjener Jesus som en trofast følger.

2.4 Johannesevangeliet

Når ser vi Maria Magdalena først i Johannesevangeliet? Det er en god stund med å se hennes navn i evangeliet. Det er i nesten slutten av evangeliet hvor Jesus blir korsfestet og dør.

Her ser vi Maria Magdalena med tre kvinner og en disippel ved korset (Joh 19:25-27):

”25 Ved Jesu kors stod hans mor, morens søster, Maria som var gift med Klopas og Maria Magdalena.

26 Da Jesus så sin mor og ved siden av henne den disippel han hadde kjær, sa han til sin mor: 'Kvinne, det er din sønn.'

27 Deretter sa han til disippelen: 'Det er din mor.' Fra den stund tok disippelen henne hjem til seg.”

Vi ser at Maria Magdalena gjør ikke mye ved korset. Hun er bare vitne til korsfestelsen. Hun er sammen med tre andre kvinner. 'Den disippel han hadde kjær' er ukjent navn, det vi skjønner at det er en favoritt disippel til Jesus. Vi kaller han for Y (yndlings-disippelen). Det som er unik hva Jesus sier til Y, det er at Jesus 'adopterer' Y til hans mor som en 'ny' sønn. Y hører fra Jesus at han har fått en ny 'mor'. Det er Jesus sin mor. Alt skjer mens Jesus er korsfestet.

Episoden om graven til Jesus:

I Johannesevangeliet er det bare *en* kvinne som går til graven hvor Jesus ble begravd. Det er Maria Magdalena!

Det er skrevet i Johannesevangeliet, kap, 20,1:

Tidlig om morgenen den første dag i uken, mens det ennå var mørkt, kom Maria Magdalena til graven. Da så hun at steinen foran graven var tatt bort.

Hadde hun den samme rolle som i de andre evangeliene? Hadde hun ansvaret for å salve Jesus? I Markus og Lukasevangeliet er Maria Magdalena involvert for å salve Jesus. Mens i Matteus og Johannes står ikke hvilke oppgaver hun hadde. Så i Johannesevangeliet hadde hun ikke oppgave å salve Jesus. Hvem gjorde det da? Det var Nikodemus:

Kap 19, 39-40

”39 Også Nikodemus var der, han som kom til Jesus om natten. Han hadde med seg en blanding av myrra og aloe, omkring hundre pund.

40 De tok da Jesu legeme og svøpte i det linklær med den velluktende salven i, slik det er jødisk skikk når noen begravnes.”

Det var veldig merkelig ser jeg fordi i andre evangeliene har ikke sagt ett ord om Nikodemus. Så hvor har forfatteren av Johannesevangeliet fått kilde fra? Det er mystisk eller en gåte. Johannesevangeliet har en del stoff som de andre synoptikerne ikke har. Derfor er det uavhengig i Johannesevangeliet. I tillegg er Johannesevangeliet mest kjent som har påfylt mye stoff i fortellingene som ikke finnes i synoptikerne, slik som vinunderet i Kana (kap 2) og oppvekkelse av Lasarus (kap 11). Eneste sted vi kan få vite litt mer om Nikodemus er i kap. 3, 1-21. Han var en mann og selv var en fariseer – en av jødernes rådsherre. Han var nysgjerrig hva Jesus kunne svare på hans mystiske spørsmål om Guds rike. Han kom til Jesus om natten og begynte å spørre: ”Hvordan kan en som er gammel, bli født?” (vers 4). Så ser vi mange forklaringer av Jesus til Nikodemus i hele kap.3. I dette kap sier Jesus at han skal korsfestes (løftes opp, v.14).

Der var en prolepse som forfatteren brukte. Jeg har omtalt dette tidligere.

Forfatter Culpepper forteller det skjer ofte 'analepser' (går tilbake i tid eller gjenopptakelser) i Joh. ev. kap. 1, vers 19-34. I definisjon av prolepser betyr begrepet det *motsatte*, de peker mot noe som ikke har skjedd 'ennå' i fortellingen. Vi ser her i kap 3 vers 14: *”Og like som Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp.”*

Det som skjer med Nikodemus i senere fortellingen, er den mystiske oppgaven han fikk: det var å salve Jesus og han var en fariseer. Vi vet fra synoptikerne og Johannesevangeliet at det er strid mellom Jesus og fariseerne (se Joh 7:32, 11:57). Fariseerne ser Jesus som spotter Gud. Så det er veldig merkelig at han skal plutselig være med i graven med en disippel Josef fra Arimatea (Joh, kap 19, 38-42). Jeg oppfatter at han aksepterer Jesus som Menneskesønn mer enn andre Fariseerne. Mer får vi ikke vite om Nikodemus. Så det blir veldig vanskelig å kunne tolke mer eller se mer fakta om Nikodemus. Hvorfor blir Nikodemus nevnt i Johannesevangeliet? Han opptrer som modell ved begynnelsen og til slutt. Jeg ser at Olsson

(1974) skriver at de to tekstene i kap 2 (Kana og Jesus i tempelet) har en spesiell status. De skal vise ulike sider hos Jesus. Han begynner ikke å forkynne før i kap 3. Derfor er Nikodemus på en måte i begynnelsen av Jesu virke. Jeg oppfatter slikt fra forfatteren sin forklaring på at det er signal på begynnelsen og slutten av Jesus virksomhet i Johannesevangeliet. Kanskje det er derfor det er svaret på hvorfor Nikodemus er lagt inn i denne rollen som begynnelsen - slutten. Han er derfor på en måte en som rammer in Jesu virksomhet.

Tilbake til scenen av Maria Magdalena ved graven:

Det ble flere personer involvert i graven fordi Maria Magdalena løp fra graven til Simon Peter og den andre disippelen og fortalte hva hun så at steinen ble borte.

Det er i Johannesevangeliet, kap, 20,2:

2 Hun løp av sted og kom til Simon Peter og til den andre disippelen, han som Jesus hadde kjær, og hun sa: "De hadde tatt Herren bort fra graven, og vi vet ikke hvor de har lagt ham.

Her ser vi igjen 'den andre disippelen' som ble nevnt først i kap 19, vers 26. Vi ser det er det samme ukjent personen, fordi i kap 20, vers 2 står det: 2 'den andre disippel, han som Jesus hadde kjær'. Det er samme beskrivelse av den andre disippelen. Vi skulle jo tro at det var en navnløs person i hele fortellingen, men så dukker det opp i kap 12, vers 24:

24 Det er denne disippelen som vitner om disse ting og som har skrevet dette, og vi vet at hans vitnesbyrd er sant.

Y, den navnløse disippel er forfatter til Johannesevangeliet!

Trodde Simon Peter og den andre disippelen på Maria Magdalena sin opplevelse? Det virker ikke sånn fordi de måtte løpe til graven for å se. Til slutt trodde de på henne fordi de husket hva Skriften skrev at Jesus skulle stå opp fra de døde (kap 20, 3-9). Var det på grunn av Maria Magdalena var en kvinne som gjør henne ikke helt troverdig foran Simon Peter og den andre disippel? Jeg sier kanskje. Jesus har nevnt til disipler tidligere at han skulle stå opp fra de døde. Så de kan ha hatt i bakhodet. Se i Joh. ev. kap 16, vers 19.

En ting jeg la merke til, se fortsatt på kap 20, vers 2 hvor Maria Magdalena sier:

"...vi vet ikke hvor de har lagt ham."

Hun sa i flertall 'vi'. Hvem er vi? Hvorfor ble det skrevet 'vi'?

Jeg tenkte to mulige svar: Ene er om forfatteren skrev en liten feil. Glemte å rette opp i grammatikken?

Den andre er at det var egentlig flere kvinner sammen med Maria Magdalena, men forfatteren som skrev Johannesevangeliet var bevisst å ikke skrive om de flere kvinner. Jeg så etter andre kilder som kunne kommentere 'vi' - uttalen.

Jeg fant Wim Weren fra Windows om Jesus skrev noe i hans tolkning på side 191:

"Mary goes to the tomb by herself. That originally at least two women were mentioned still glimmers through in 20.2, where Mary uses the plural ('we do not know'). If this observation is correct, the redactor has adapted the tradition at this point: he has eliminated the other woman (women) and given Mary a special position."

Weren tror at forfatteren i Johannesevangeliet var bevisst og ville gi en spesiell posisjon til Maria Magdalena.

La oss se videre i kap, 20,11-12 og 14:

11 Men Maria Magdalena ble stående og gråte like utenfor graven. Gråtende bøyde hun seg fram og så inn i graven.

12 og fikk se to engler i skinnende hvite klær som satt der Jesu legeme hadde ligget, en ved hodet og en ved føttene.

13 "Hvorfor gråter du, kvinne?" sa de. Hun svarte: "De har att min Herre bort, og jeg vet ikke hvor de har lagt ham."

14 I det samme snudde hun seg og så Jesus stå der, men hun skjønnte ikke at det var han.

Maria Magdalena viser veldig trist følelser og gråter over Jesus sin død. Det ser vi ikke i synoptikerne. Forfatteren i Johannesevangeliet vil antyde en følelsemessig 'point of view'.

Det som er felles til reaksjon hos Maria Magdalena i synoptikerne og Johannes ev. – det er sjokk og redsel (frykt). Men det er ikke helt likt fordi i Markusevangeliet reagerer Maria

Magdalena med kvinnene negativt fordi de var redde. Mens i Matteusevangeliet reagerer Maria Magdalena med den andre Maria i positiv 'redsel' og de gledet seg til å fortelle til disipler. Frykt og gled er i Matteus versjon tilstede samtidig. Så i Lukas versjon reagerer

Maria Magdalena med kvinne gruppe med vansker å tro og ble forferdet, og de viste ærefrykt i denne episoden.

Maria Magdalena med kvinne gruppe med vansker å tro og ble forferdet, og de viste ærefrykt i denne episoden.

Vi ser i Johannesevangeliet at Maria Magdalena er fortsatt eneste kvinne som får oppleve med å møte engler og være den første som møter Jesus etter korsfestelsen. Det vil si hennes oppgave er å være vitne til møtet med engler, og tilslutt å treffe den oppstandne Jesus:

Kap 20, 16- 17:

16 "Maria," sa Jesus. Da snudde hun seg og sa til ham op hebraisk: "Rabbuni" – det betyr mester.

17 Jesus sier til henne: Rør meg ikke, for jeg er ennå ikke fart opp til Faderen, men gå til mine brødre og si til dem at jeg farer opp til ham som er min Far og Far for dere, min Gud og deres Gud.

I vers 16 reagerer hun veldig respektfullt når hun ser Jesus og bruker ordet 'Rabbuni' (mester).

I vers 17 er litt spesielt med møtet mellom Maria Magdalena og Jesus fordi Jesus advarer henne ved å ikke røre han fordi han har enda ikke reist til sin Far i himmelen. I synoptikerne nevnes det ikke, bare i Johannesevangeliet. Ordene som brukes er: 'Me mou haptou.' Verbet betyr å berøre .

Leon Morris har skrevet noe rundt om "Rør meg ikke":

Han sier det oppstår noen problemer rundt dette tema fordi i New International Version oversettes slikt 'Ikke hold på meg'. Det tyder tydelig at man ikke skal holde Jesus. Men så står det noe annet i Matteusevangeliet hvor kvinnene så først Jesus og holdt rundt hans føtter (Matt. 28:9). Så prøver å han å vise til gresk grunntekst: 'haptou' er presens imperativ (medium). Jeg skal vise fra Dana/Mantey sin forklaring:

*"The purpose of a prohibition, when expressed by the aorist subjunctive, is to forbid a thing before it has begun; it commands to never do a thing. But a prohibition in the present imperative means to forbid the *continuance* of an act; it commands to quit doing a thing."*
(Dana/Mantey 1960: 301)

Der er litt mer strengere skrevet ved å si: "Stopp gjør noe" – kan man mene "Stopp å holde meg". Det kan menes hva Matteus prøvde å skrive, sier Morris. Det er at Maria ble glad for å se Jesus og holde rundt ham. (Morris, 1995:741-742)

Jeg ser i Norske bibel 1978 at det er brukt ordet "Rør meg ikke". For oss som leser norsk språk, kan oppfatte noe annet – det er å ikke røre ham i hele tatt. Jeg ser diskusjonen er

problematikken rundt oversettelsen og hvilke forhold det skal være. Hvor langt fra hverandre er Maria ved Jesus? Alternativ 1: det er at hun ikke rører ham i det hele tatt. Alternativ 2: hun holder rundt Jesus, men han sier stopp og det er nok fordi han ikke har reist til sin Far i himmelen.

Annet spørsmål å stille: hvordan visste Maria Magdalena hvor graven var – akkurat der Jesus lå etter korsfestelsen? I synoptikerne fortelles det hvor Maria Magdalena og kvinnene var og der kunne de se hvor Jesus ble begravd. I Markusevangeliet er det i kap. 15 vers 47. I Matteus er det i kap. 27 vers 61. I Lukas er det i kap. 23 vers 55. Så står det ingen ting i Johannesevangeliet hvor Maria Magdalena får informasjon om Jesus sin grav. Jeg sier det var en "bom" fra forfatterens sin side. Tenk hvis det var bare ett evangeliet og ikke synoptikerne. Da ville det være vanskelig å tro om historien hva Maria Magdalena opplever. Det er veldig viktig at forfatteren kan gi en troverdig fortelling hvor leserne kan føle seg i en sann verden. Men siden vi har synoptikerne som forteller tre ganger om Maria Magdalena hvor hun vet hvor graven er, da kan vi liksom skjønne hvorfor Maria Magdalena vet hvor Jesus ble begravd i Johannesevangeliet. Dette viser kanskje at Johannes ev. 'trenger' de andre evangeliene, eller minst ett for å gi mening.

Jeg vil vise en interessant handling som ikke viser logikken i bevegelsen i den tomme grav historien av Maria Magdalena. La oss forsøke å visualisere dette, som en film.

La meg vise først:

Se på kap 20, vers 2: *Hun løp av sted og kom til Simon Peter og til den andre disippelen...*

Så se på kap 20, vers 11: *Men Maria ble stående og gråte like utenfor graven...*

Hvor langt løp hun egentlig? Det står ingen ting om at hun løp tilbake eller om hvordan hun var tilbake til graven. Hvis det skulle bli en film av denne scenen? Da ville det bli som en tryllekunst hvor hun klarer å løpe av sted og plutselig kommer tilbake til det samme sted ved graven. Jeg ville få problemer å se sammenheng hvis jeg skal se på denne filmen. I tillegg får jeg også problemer med å vise denne scenen på tegnspråk til levende publikum. Tegnspråk er ett visuelt grammatisk språk. Hvordan skal det bli en troverdig historie av denne scenen? Det var det som fanget meg hva forfatteren i Johannesevangeliet gjorde. Var det slik at han glemte å legge til noe? Eller var det bevisst? Det vet vi ikke, siden det ikke er mer kilde som ligner på Johannesevangeliet.

Det har vært en stor diskusjon om Johannesevangeliet kapitel 20, fra vers 2 til 10. Der hvor vi ser handlingen er at to disipler løp til graven for å sjekke om Maria Magdalena sa sant at Jesus var borte fra graven. Dette minner om noe Lukas skriver: i Luk 24:12, løper Peter alene til graven. Det ble spørsmål om hvorfor disse versene ble påfylt. Er det slik at Johannes leste Lukasevangeliet, og laget denne teksten (Joh 20:2-10) på grunnlag av Luk 24:12? Årsaken er at fordi når vi ser vers 11, så står Maria fortsatt ved graven og gråter. Hvor langt løp hun egentlig for å kunne stå fortsatt ved graven? Teksten ser ut til å være sammensatt skrevet av forfatteren i Johannesevangeliet. Jeg spør også hvorfor den er sammensatt slik. Når jeg leser Wim Weren sin analyse om Johannesevangeliets forhold til synoptikerne, så sier han noe om årsaken til struktur i Johannesevangeliet:

”The Agreements indicate an indirect or direct relationship with the synoptics. The differences can be explained one by one in terms of the particular interest of the redactor. It is not necessary to attribute the divergent elements to an old tradition which would be separate from the Synoptics. Surveying all the evidence, I think it is probable that John has used the Synoptic narratives about the women at the empty tomb and rewritten them from his own theological perspective.” (Weren 1999:193)

Oppsummering av Maria Magdalenas karakter i Johannesevangeliet:

- * Hun har en sentral rolle, eneste kvinne som blir nevnt av de som kommer til graven, og hun er vitne til oppstandelsen. Hun ser at steinen er borte..
- * Hun har ikke oppgave å salve Jesus. Denne rollen har Nikodemus ”overtatt” i Johannesev.
- * Hun er i oppstandelseshistorien sammen med Peter og Yndlingsdisippelen men handler i liten grad sammen med dem. Bevegelsene hennes hvor hun er, er ikke enkle å beskrive.
- * Hun er tilstedet ved korset, som ”vitne” til at Yndlingsdisippelen adopteres av Jesu mor. Og hun er også (kanskje) tilstedet som ”vitne” til at Peter og Y kommer til graven.
- * Hun omtaler Jesus som ’Herre’.
- * Hun vil verne/beskytte hans døde legeme.
- * Hun vil omfavne ham når hun møter ham, Slik forstår jeg hennes handlinger, det at hun spør etter hvor det er. (Joh 20:13).
- * Hun gjør det som å gråte først ved graven, så etterpå er hun glad for å se Jesus som kom tilbake. Tilslutt viser hun seg trofast til Jesus fordi hun sier ’Rabbuni’ (mester).

3. Hva sier Nag Hammadi-skriftene om Maria Magdalena som karakter?

3.1 Om Nag Hammadi-skriftene.

Hva er Nag Hammadi-skriftene?

Jeg bygger her på introduksjon fra boken *The Nag Hammadi Scriptures* (Meyer 2007). Nag Hammadi-skriftene er en samling tekster fra "gnostisismen", som ble funnet nær den egyptiske byen Nag Hammadi i 1945. Det ble funnet tretten kodekser som var laget av papyrus. Det inneholder omkring femti tekster som blir kalt for hellig litteratur. Tekstene viser en form for "gnostiske" tanker. 'Gnosis' betyr 'innsikt'. Alle tekstene er skrevet på koptisk. Det var språk som tidlig kristne (de første kristne) har brukt i Egypt før araberne kom til landet. Nag Hammadi-skriftene ble trolig oversatt fra gresk. Det er mange greske ord som er skrevet innenfor disse skriftene. Det ble kjent og var meget oppsiktsvekkende særlig pga Thomasevangeliet.

Hvordan ble Nag Hammadi-skriftene oppdaget?

Tekstene ble funnet av bønder i desember 1945. Tekstene var oppi i en krukke. De gjorde ingen ting før i oktober 1946. Det har skjedd mye rart med tekstene. For eksempel var en av kodeksene en tid i Zurich hos den sveitiske psykologen C.G. Jung. I mange år ble tekstene solgt enkeltvis via antikvitethandlere, kjøpt av myndighetene og tilslutt overført til det koptiske museet i Kairo.

Hvorfor visste vi ikke om Nag Hammadi-skriftene før 1945?

Den engelske forskeren James Robinson mener at de bøkene (Nag Hammadi-skriftene) kan har tilhørt et kloster, Pakhomios, i nærheten av egyptiske byen Nag Hammadi. De ble gravd ned fordi biskop Athanasius av Alexandria kritiserte disse skriftene og kalte dem for kjetteri rundt året 367. Han mente disse skriftene passet ikke til kanoniske tekster (Bibelens kanon).

Hvordan ser det ut i Nag Hammadi-skriftene?

Jeg tar ut ett avsnitt fra innledende essay i boken *Apokryfe Evangelier*:

"Felles for alle de tekstene som er her er oversatt, er at de hører med til gruppen av Jesus-ord og fortellinger om Jesus som kalles apokryfe evangelier. Det finnes også en rekke tekster fra

det 2. århundre og senere som forteller om apostlene og deres virksomhet. Disse har som modell Apostelgjerningene i Det nye testamente, og kalles gjerne apokryfe apostellakter.” (Moxnes 2001: VIII).

3.2 Thomasevangeliet

Jeg skal ta Thomasevangeliet for å se hva som blir nevnt om Maria Magdalena. Thomasevangeliet er en av de apokryfene som ikke er med i Bibelens kanon. Først skal jeg skrive hva inneholder og hvilke form type det inneholder før jeg skriver en analyse om Maria Magdalena.

Thomasevangeliet er en samling av Jesusord som er tilskrevet apostelen Thomas. Det har vært en del diskusjon blant forskere hvor gammelt er Thomasevangeliet. Noen forskere som Elaine Pagels og Helmut Koester mener at Thomasevangeliet kan være eldre enn Markusevangeliet i bibelens kanon. Det kan være rundt 20 år etter Jesus sin død. Mens andre forskere mener det kan være mellom år 60-140.

Thomasevangeliet ble populært fordi det ble funnet en fullstendig versjon mens mange andre tekster ikke var så fullstendig versjon. Dette har ført til en bedre forståelse av innsikt i jødedommen og kristendommen og andre bevegelser i antikken.

I Thomasevangeliet viser ingen beskrivelser av Jesus sine under eller hans liv eller hans virksomhet. Det er bare Jesus-ord til disiplene og disiplene spør han.

Form i Thomasevangeliet:

Jeg skal vise hva slags form typer det finnes i Thomasevangeliet. Jeg bruker norsk versjon fra boken *Apokryfe evangelier* (Moxnes/Thomassen 2001).

Først vil jeg si at det finnes i alt 114 logier (ett avsnitt med nummer, som er lagt til av forskerne).

Nå kommer jeg med typer av logioner:

Type 1: Det er en person som taler, og det er Jesus.

Ett eksempel er logion nr 2:

”Jesus sa: Den som leter, ...”

Ett annet eksempel er logion nr 3:

”Jesus sa: Om de som leder dere, ...”

Også er de samme type 1 i følgende nr

1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,14,15,16,17,19,23,25,26,
27,28,29,30,31,32,33,34,35,36,38,39,40,41,42,
44,45,46,47,48,49,50,54,55,56,57,58,59,62,63,
64,65,66,67,68,69,70,71,76,77,78,80,81,82,83,
84,85,86,87,88,89,90,92,93,94,95,96,97,98,99,
101,102,103,105,106,107,108,109,110,111,112.

Type 2: Disiplene spør Jesus og Jesus svarer.

Ett eksempel er logion nr 6:

”Disiplene hans spurte ham: Vil du at vi skal faste? ...”

”Jesus sa: Lyv ikke, og gjør ikke det dere hater. ...”

Også er de samme type 2 i følgende nr 12, 18, 20, 24, 37, 43, 51,(52), 53, 113.

Type 3: Jesus spør og disiplene svarer hans spørsmål.

Dette er logion nr 13 og nr 60:

Nr 13:

”Jesus sa til disiplene: Sammenlign meg med noe, ...”

”Simon Peter sa: Du ligner på en rettferdig engel.”

”Matteus sa: Du ligner på en vis filosof.”

”Thomas sa: ”Mester, min munn lar meg slett ikke si hvem du ligner.”

Nr 60:

”De så en samaritan som bar et lam på vei til Judea. ...”

Type 4: Det er to navngitte kvinner.

1) En navngitt kvinne spør Jesus. Hvilke rolle hun har ovenfor Jesus? Det står ikke skrevet noe om hennes karakter. Men hun spør et meget avansert spørsmål. Jesus svarer et langt svar. Det er en slags meta-kommunikasjon mellom de to personene.

Dette er på logion nr 21:

”Maria sa til Jesus: Hvem ligner disiplene dine på?”

”Han sa: De ligner små barn som har slått seg ned i en åker som ikke tilhører dem. ...”

2) En annen navngitt kvinne (Salome) som spør Jesus etter han har sagt noe:

Dette er logion nr 61:

”Jesus sa: To skal hvile på en seng; den ene skal dø, den andre skal leve.

”Salome sa: Hvem er du, menneske? Du har steget opp i min seng og har spist fra mitt bord som om du kommer fra...”

”Jesus svarte: Jeg er den som er det som er helt; jeg har fått av det som tilhører min far.”

”Salome sa: Jeg er din disippel.”

”Jesus svarte: Derfor sier jeg: Den som er hel, skal fylles av lys, men den som er delt, skal fylles av mørke.

Type 5: Ukjente personer som sier i fra noe til Jesus og spør Jesus.

Dette er logion nr 72:

”En mann sa til ham: ’ Si til mine brødre at de skal dele min fars arvegods med meg.’

”Han sa til ham: Å menneske, hvem har gjort meg til en som deler?...”

Dette er logion nr 79:

”En kvinne i mengden sa til ham: Lykkelig er det morsliv som bar deg og de bryster som diet deg!”

”Han svarte: Lykkelige er de som har hørt Faderens ord og har bevart det i sannhet. ...”

Type 6: Flere personer i en gruppe spør Jesus. Dette er logion nr 91, nr 100 og nr 104:

Logion nr 91:”De sa til ham, Fortell hvem du er, ...”

Logion nr 100:”De viste Jesus ett gullstykke og sa til ham: ...”

Logion nr 104:”De sa til Jesus: Kom, la oss be ...”

Type 7: Det er veldig få navngitte personer i hele Thomasevangeliet. Vi ser det dukker opp en navngitt disippel (Simon Peter) som er ALENE og spør Jesus:

Dette er logion nr 114:

”Simon Peter sa til ham: Maria må forlate oss, for kvinner er ikke livet verdig.”

”Jesus sa: Se, jeg skal lede henne og gjøre henne mannlig, slik at også hun blir levende ånd som er lik med dere menn. For hver kvinne som gjør seg mannlig, vil komme inn i himmelens rike.”

Her ser vi at det ikke er typiske ”narrative” forellinger i Thomasevangeliet som det er i synoptikerne og Johannesevangeliet.

Jeg spør hva slags karakter er av Maria Magdalena i Thomasevangeliet:

Nr 1. Er Maria som viser seg som Maria Magdalena i logion nr 21?

Jeg tror det er selve Maria Magdalena. Det er ikke skrevet som Jesu mor – Maria, eller hennes søster Maria. Maria Magdalena spør om hvem disiplene ligner på. Setningen representerer hvem hun er og hvilke nivå hun spør. Hun spør som en typisk disippel spørsmål.

En annen sier det samme med annen forklaring. Det er Petr Pokorny fra *A Commentary on the Gospel of Thomas*:

“The *Mary* who addressed Jesus is obviously Mary Magdalene, not his mother Mary. Mary Magdalene appears in several branches of the Jesus tradition as a disciple of Jesus.” (Pokorny 2009: 65).

Nr 2. Viser Maria Magdalena seg som en disippel?

Det er ett godt poeng hva forfatter siterer om Maria i innledende essay i boken *Apokryfe evangelier*:

”Hvem er denne Maria som opptrer i mange av de gnostisk evangelieskriftene, både i *Frelserens dialog*, *Thomasevangeliet*, *Filipsevangeliet* og den senere *Pistis Sophia*. Det kan ikke være tvil om at det er Maria Magdalena, for i de siste skriftene blir hun direkte tiltalt av Jesus som Maria Magdalena. Og i de andre er hun gjenkjennelig av den rollen hun spiller, som disippel, som formidler av himmelske åpenbaringer, og den disippel Jesus elsker.”

Jeg tolker setning og ordet ”Maria må forlate oss” fra logion nr 114. ”oss” betyr flere personer i en gruppe. Simon Peter sier ”oss”. Han er disippel, da må Maria også være disippel.

Teksten er ulikt oversatt, i den første utgaven av Thomas (til engelsk) står det: ”Let Mary go out from among us ” (Guillaumont m.fl., 1959, 57)

Nr 3. Til nr logion 114: Er svaret til Jesus et budskap til henne?

Jeg oppfatter Jesus forsvarer for Maria og andre kvinnene som har forstått Jesus budskap er at de har tilgang til Guds rike. Disippelen Simon Peter har en dårlig holdning til kvinner. Simon Peter er sikkert irritert at Maria er sammen med dem og derfor ber han Jesus at Maria må forlate dem.

Jeg oppfatter at Jesus tar helt med ro og vet at både kvinner og menn kommer til Guds rike. Derfor kommer han med en klar svar og forklaring over hvordan Maria og andre kvinner kommer til Guds rike.

Hva sier andre forskere om logion nr 114? Petr Pokorny sier noe interessant i sin analyse: "In fact it is a model of communication with Jesus: a group (said to them) has a problems; its speaker (Peter) suggests a solution: but Jesus is the key figure, and having accepted his solution, the members of the group reshape their relations. Mary and Peter, two people from the group closest to Jesus, may have been discussed as possible spiritual leaders." (Pokorny 2009: 155) Altså, han mener at Maria og Peter kunne ha tenkt på som åndelige ledere for gruppen. Det er jo enda større rolle enn som disippel. Jeg skal ikke diskutere mer om dette. Det blir en avsporing tema fra mitt spørsmål som er tema i denne oppgaven.

Ut ifra metode kapittel jeg skrev slik:

Så sier Culpepper at det er mer bevist handling som er bevist skrevet i Johannesevangeliet enn synoptikerne. Hvordan er den bygget opp?

Her svarer han:

Nr 2. Dialog er mer tydelig mer utklekket og ikke så realistisk som hos synoptikerne. Årsaken er at det er bevis for manipulerende formidling av material for tema og teologi grunner. 'Plot' i Johannes er ofte drevet ut i misforståelser, dumme spørsmål, og setninger som har dobbelt betydning.

I Thomasevangeliet ser vi bare 'visdom' spørsmål mellom disipler og Jesus. Når vi leser Thomasevangeliet, så er det egentlig avansert måte å skrive på. Det er også innebygd filosofi samtidig med teologisk forklaring fra Jesus.

Sammenfatning:

*Thomasevangeliet sier lite om Maria Magdalena.

*Men oversikten over hvem som spør Jesus om noe, viser at hun har sentral rolle.

*Det er ellers bare Peter som spør Jesus (av de som er navngitt) i begynnelsen av et logion.

*Salome er nevnt, med samme funksjon som i Lukas. Men hun og Maria Magdalena opptrer ikke sammen.

*Det er et annet trekk ved Thomasevangeliet som er interessant: Maria Magdalena blir nevnt i det siste logiet. Dette minner om de andre evangeliene der er hun i oppstandeshistorien. Thomasevangeliet har ikke noen oppstandeshistorie. Men likevel nevnes hun til sist. Det kan være at Thomas på en måte viser til de andre evangelier her.

3.3 Filipsevangeliet

Vi går videre i Nag Hammadi-skriftene. I Filipsevangeliet er det nevnt om Maria Magdalena. Men enda mer enn Thomasevangeliet. Hva er Filipsevangeliet?

Her ser vi hva Karen King forklarer:

”The single extant copy of the Gospel of Philip was discovered in 1945 near the village of Nag Hammadi among a cache of fourth-century codices. Preserved only in Coptic, it is thought to have been originally composed in Greek, probably in the late second century”. Så skriver hun hva slags type ‘bok’. Filipevangeliet er: “ Its intellectual milieu is that of the so-called ‘Oriental school’ of Valentian Christianity” (King 2013: 570). Jeg oppfatter det er en slags katekisme, religionopplæringsbok innenfor valentiniansk kristendom.

Nå går vi inn i Filipsevangeliet:

Først skal jeg skal ta kort redegjøre om form og sjanger i Filipsevangeliet. Tekstene er kontrast til Thomasevangeliet. Det finnes ingen logion typer. Vi ser ikke typisk: Jesus sa, De sa osv i Filipevangeliet. Men det er noen få setninger som skriver slikt: ”Apostlene sa til disiplene...” Det er forskjellige litterære virkemidler som aforisme, analogi, lignelse, formaning, polemikk, narrativ dialog, Jesus-ord, bibeltolkning og dogmatiske læresetninger. Forfatteren Isenberg understreker tydelig at Filipevangeliet er ikke et evangelium av same type som de nytestamentlige evangelier (Isenberg 1996: 39).

For det andre skal jeg fokusere på innhold og hva som blir skrevet om Maria Magdalena.

Filipsevangeliet nevner igjen Maria Magdalena. Det viser at det er noe spesielt viktig med Maria Magdalena i Nag Hammadi-skriftene. Det er to avsnitt som nevner henne.

Hva sier Filipevangeliet om Maria Magdalena?

Første avsnitt:

”Der var tre (kvinner) som alltid vandret med Herren: Maria, hans mor, og (hans) søster, og så Magdalena hun som ble kalt hans partner. For Maria er hans søster, (og hun er) hans mor, og (hun er) hans partner.” (Oversatt av Turid Nystøl Rian, 1996: 50) Så ser vi i engelsk versjon: ” Three women always walked with the Master: Mary his mother, (his) sister and Mary of Magdala, who is called his companion. For ‘Mary’ is the name of his, his mother, and his companion.” (Oversatt i Meyer 2007: 167)

Det er noe nytt her: Moren til Jesus har alltid 'gått' sammen med mester, Jesus. Også hans søster er alltid med. I tillegg en tredje person som alltid vandret med Jesus, og det er Maria Magdalena. I norsk versjon er det skrevet 'partner' om Maria Magdalena i forhold til Jesus. I engelsk versjon valgte oversetteren Meyer 'companion' som tyder forholdet mellom Maria Magdalena og mesteren (Jesus). Jeg slo opp i ordboka om companion. Det stod på norsk: kamerat. Det er to ord som brukes i denne teksten. Først er det gresk 'koinonos'. Jeg var videre nysgjerrig på det greske språket. Jeg ville se i ordboka av gresk og norsk. Det betyr "delaktig". Så undersøkte jeg mer om ordet 'koinonos' er brukt i den kanoniske bibel. Ja, Paulus har brukt dette ordet i 1. Korinterbrevet: 'en som har felleskap med' (10:20.) Hva betyr felleskap på Paulus sin tid? For oss i dag, kan det også betyr partnerskap. Det andre ordet er koptisk 'hotre'. En respekt forsker, Karen King, har skrevet om disse to ordene: 'koinonos' og 'hotre':

"If we turn now to the question of Jesus' marital status, two passages are particularly important. The first is Gos. Phil. 59.6-11, which refers to Mary Magdalene as Jesus 'koinonos' and 'hotre':

('There are three who always walked with the Lord: Mary his mother and her sister and Magdalene, who is called his *koinonos*. For Mary is his sister and (Mary is) his mother and (Mary is) his *hotre*.)

Both terms have been translated neutrally as 'companion', and indeed neither term necessarily implies marriage or sexual intercourse. And yet they often do have such implications, depending upon context. At Gos. Phil. 82.1 and 78.18 the related Greco-Coptic verb *Rkoinonei* clearly refers to heterosexual intercourse, as well as specifically to describe ritual unification in the Gospel of Philip. It is therefore plausible to read this passage as a reference by Jesus to Mary Magdalene as 'his spouse' and 'the one he is joined with', i.e., in marriage."(King, 2013:577).

La oss se hva Filipevangeliet skriver mer om Maria Magdalena:

Andre avsnitt:

Fra Turid Nystøl Rian sin oversettelse:

"Når det gjelder Visdommen som blir kalt 'den ufruktbare', så er hun englenes mor. Og partner til (...) Maria Magdalena. (Frelseren/Kristus elsket) henne mer enn (alle) disiplene, og (pleide ofte å) kysse henne på (...)

De andre (disiplene 64...). De sa til ham: 'Hvorfor elsker du henne mer enn all oss?' Frelseren svarte og sa til dem: Hvorfor elsker jeg ikke dere som (jeg elsker) henne? Når en blind og en seende er sammen i mørket, er det ingen forskjell på dem. Når lyset kommer, da vil han som ser, se lyset, mens den blinde forblir i mørke." (Rian 1996:54).

Fra Marvin Meyer sin oversettelse:

"Wisdom, (61) who is called barren, is the Mother of the angels.

The companion of the (Savior) is Mary Magdalena. The (Savior loved) her (62) more than (all) disciples, (and) kissed her often on her (mouth).

The other (disciples) (64)...said to him, 'Why do you love her more than all of us?'

The Savior answered and said to them, 'Why don't I love you like her? If a blind person and one who can see are both in darkness, they are the same. When the light comes, one who can see will see the light, and the blind person will stay in darkness' " (Meyer 2007: 171).

Her ser jeg mer tydelig at Maria Magdalena er i partnerskap med frelseren (Jesus). Det ser vi fordi frelseren kysser hennes munn ofte. Også disipler lurte på hvorfor frelseren elsker henne mer enn andre disipler. Dette kan vi ikke avfeie, forfatteren har skrevet det i teksten. Vi i dag vet ikke om det er historisk sant, men det er ikke tema i min oppgave. Hvorfor skrev forfatteren dette i evangeliet? Det er sikkert fordi forfatteren vil vise et ekte bilde av hva slags forhold frelseren har til de mannlige disiplene og til andre, som Maria Magdalena. Det kaller jeg for 'Point Of View'-metoden.

3.4 Frelserens dialog

Vi går videre i Nag Hammadi-skriptene og ser hva mer som er nevnt om Maria Magdalena. Vi ser på Frelserens dialog. Forfatterne Koester og Pagels forklarer hvordan det ser ut i Frelserens dialog. Den er et sammensatt skrift hvor det er forskjellige tekster, stilistisk og innholdsmessig. De oppfatter at det har vært en samling tekster fra forskjellige tider i den tidlige kristendommen. Forfatteren til Frelserens dialog har redigert dem til nåværende form. Først var den på gresk i annet århundre, så oversatt til koptisk språk. I begynnelsen av teksten er det dialog med Herren og tre disipler, Maria, Peter og Matteus. Etterhvert i teksten er det mange korte spørsmål som blir stilt av navngitte disiplene og av og til av alle disiplene. Noen

ganger blir spørsmålene utvidet med lengre svar i ett bestemt emne. Forfatterne sier at spørsmålene og svarene fra Frelserens dialog har mange paralleller i Matteus-, Lukas-, og Johannesevangeliet, særlig nær likhet er det med Thomasevangeliet. Det ser ut som at Frelserens dialog er bygget på disse evangeliene (Koester/Pagels 1996:72).

Skriftets sin sjanger er vurdert ulikt: Noen vil kalle det «gnostisk dialog», andre ville kalle en «dialog».

Skriftet begynner med: "Frelseren sa til sine disipler". Det viser at Maria er disippel på samme måte som de andre disiplene. Også ser jeg at hun ikke er bare disippel, men hun får den høyeste stilling blant dem. Hvordan ser vi det?

Det er tre måter å karakterisere Maria på her:

- a) **Fortelleren:** "Hun sa dette som en kvinne som hadde forstått alt helt og fullt" (nr. 53, oversetter Rian)
- b) **En annen karakter (Jesus):** "Du gjør Åpenbarerens overflod klar!" (nr. 61, oversetter Rian). Her ser vi indirekte karakteristikk gjennom en karakter. Jesus er Åpenbarer i teksten og derfor er hans karakteristikk av Maria særlig viktig.
- c) **Karakteren selv (Maria):** "Jeg ønsker å forstå alle ting [akkurat slik som] de er." (nr. 69, oversetter Rian). Dette samsvarer med (a) og (b).

Jeg ser hun er på linje med andre disipler når det gjelder å spørre spørsmål til mesteren (Jesus).

Her ser vi også at Maria Magdalena ikke har konflikt med disiplene som vi så i Filipevangeliet og Thomasevangeliet. I Frelserens dialog er det fredelige spørsmål og svar mellom mester (Jesus) og disiplene, for eksempel, Judas, Matteus og Maria. Madeleine Scopello peker også på dette:

"Although this opinion is typical of Gnostic interpretation about the beloved disciple of Christ, the author does not make Mary Magdalene a symbol of secret knowledge, and the tractate she does not come into conflict with the other disciples. Rather, she, along with the other disciples, learns to understand the teachings of the Savior by entering into a dialogue with him." (Scopello 2007:300)

Forord forfatteren påpeker noe sterkt skrevet som tydelig karakter. Scopello sier også dette:

”Another interesting point in the Dialogue of the Savior is the focus on the figure of Mary Magdalena, who is depicted by the Savior as “a woman who understood everything” (Scopello 2007:299)

Vi går videre og ser på annet tema i teksten: Kvinnens gjerninger (dvs. barnefødsel)

Nr. 91: Herren sa: ”Be på det sted hvor det ikke er noen kvinne.”

Nr. 92: Matteus sa: ” ’Be på det sted hvor det ikke er [noen kvinne],’ sier han. Det betyr: ’Tilintetgjør kvinnekjønns gjerninger’ – ikke fordi det finnes noen annen [måte å føde på], men fordi de skal holde opp [å føde].”

Nr 93: Maria sa: ”Vil de aldri bli utslettet?”

Mer at Rian har en ganske ulik oversettelse her. Hun oppfatter Maria utsagn som spørsmål. I Stephen Emmels oversettelse (Robinson 1988: 254) er det er utsagn:

«Mary said: They will never be obliterated.»

Da sier Maria i mot Matteus sin tolkning av Jesus. Det er mange hull i teksten. Derfor er det lett å få et klart bilde av situasjonen.

Sammenfatning.

- * Maria er disippel, slik som i Thomasevangeliet.
- * Hun har ett viktig karaktertrekk: Hun forstår fullkomment.
- * Et sted kan det se ut som hun sier mot Matteus sin tolkning av Jesus, og diskuterer med ham.

4.0 Maria Magdalenas evangelium.

Her er et kort resyme om hva Maria Magdalenas evangelium er:

I Maria Magdalenas evangelium ser vi ’dialog’ mellom Maria som apostel og Frelseren. Også ’dialog’ mellom Maria med andre disipler. Vi ser i teksten det er kontroversielt for en kvinne å ha en slik rolle som apostel. I tillegg ser vi at i teksten er det et forsvarsskrift hvor kvinner kan ha åndelig autoritet. (Moxnes og Thomassen 2001:79)

Om Maria Magdalenas evangelium:

Skriftet av Maria Magdalena ble funnet ca. 1896 i Egypt, men det ble ikke offentliggjort da. I 1955 ble skriftet kjent offentlig. Det er en koptisk papyrusbok fra 400- tallet. Det var til sammen atten sider, men dessverre er ti sider gått tapt. Det var også tre andre skrifter som for eksempel Johannes' hemmelige bok. Det er usikkert nøyaktig den ble skrevet. Forskere antar det kan ikke være senere enn 100-tallet, kanskje det er skrevet tidligere. (Moxnes og Thomassen 2001:79)

Form/sjanger av Maria Magdalenas evangelium:

Karen King prøver å forklare at sjangeren av teksten er en slags gnostisk dialog. Også teksten er en type som apokalypse pga teksten har en trekk som viser åpenbaringsdialog, visjon, en kort kosmogoni, beskrivelse av hinsidige regioner og sjelens oppstigning, i tillegg til en siste befaling om å forkynne. Hun sier det er vanskelig å bestemme sjanger av teksten Maria Magdalenas evangelium pga at teksten har gjennomgått en senere redaksjon. Hun nevner at fleste forskere er enige om at avsnittene er satt sammen i forskjellige tider. (King 1996:33)

Ut i fra min synsvinkel av sjanger:

Jeg ser at det er ikke samme type narrative oppbygging i synoptikerne/ Joh.ev som i Maria Magdalenas evangelium.

Innhold av Maria Magdalenas evangelium:

Jeg ser at Maria spiller størst rolle i denne teksten. Jeg ser også hos Meyer (2007: 739) at teksten opprinnelig har vært skrevet på gresk fordi man vet med sikkerhet at det finnes to gresk fragment av den.

Den fragmenterte teksten som jeg ser kan deles i fire deler:

- 1) En åpenbaring der Jesus taler. Slutter med 'da han hadde sagt dette, gikk han bort'.
- 2) En narrativ tekst som forteller om hvordan disiplene er i en 'krise' og der Maria trøster dem.
- 3) En 'visjon', der Maria forteller om hva hun har fått åpenbart. Begynner med ordene: 'Og hun begynte å tale til dem disse ordene...'
- 4) En narrativ tekst der Maria blir kritisert av Andreas og av Peter, men blir forsvart av Levi (=Matteus?). Hun forsvarer også seg selv.

Er teksten av Maria Magdalenas evangelium et plot eller ikke?

Jeg svarer: Det er plot som er bevisst laget av forfatterne av synoptikerne og Johannesevangeliet mens i andre evangelier i Nag Hammadi-skriftene er det nesten ingen plot å bygge på. Men i Maria Magdalenas evangelium ser det ut til å være et plot:

- Disiplene er i en krise, de er redde for å reise ut
- De (Peter) ber Maria styrke dem
- Maria forteller om sitt syn
- Synet skaper en ny krise; de er uenige seg imellom
- Levi og Maria vinner diskusjonen
- Disiplene er styrket, de kan reise ut
- Krisen som teksten begynte med er løst.

Dette ser ut som for meg er et plot. Så jeg sier ja det er et plot som laget av redaktør med mange karakter som involverer dialoger. Plotet kommer i stor grad frem i dialogene.

Fra nr 2, hva er disiplenes 'krise': De frykter for sine liv når de skal ut å forkynne for hedningene. Hedningene drepte Jesus. Da vil de sikkert drepe dem også, tenker de. De gråt storlig. Så nr 4, trøster Maria dem med ordene 'gråt ikke', så i nr 3 styrker visjonen disiplene. Den er basert på hva Jesus hadde sagt til Maria. Det blir uventet splittelse blant disiplene. Peter prøver å få hemmelig kunnskap fra Maria som Jesus har fortalt tidligere. Han gjør som i manipulasjon ser jeg, så sier han det er løgn etter at Maria har fortalt sine hemmeligheter om sjelens oppstigning. Så griper Levi inn og støtter Maria opp og roer ned Peter. Endelig tilslutt drar de for å undervise og forkynne. Da er krisen løst.

Når det gjelder Maria Magdalenas karakter i dette evangelium, det er tre måter eller kanskje flere å karakterisere Maria på her:

a) **Fortelleren:** "Hun vendte deres hjerter til det gode". "Frelseren hadde talt med henne".

b) **Andre karakterer** (Peter, Andreas, Levi):

"Vi vet at Frelseren elsket deg høyere enn [alle] andre kvinner" (Peter).

"Jeg for min del tror ikke Frelseren har sagt dette"(Andreas, altså Maria lyver).

"Talte han virkelig med en kvinne uten at vi visste det?" (Peter, altså Maria lyver. Men dette stemmer ikke med det Peter har sagt før.)

"Men har frelseren gjort henne verdig, hvem er da du, at du forkaster henne? Visselig kjenner frelseren henne meget godt. Derfor elsket han henne mer enn oss" (Levi).

c) **Karakteren selv** (Maria): Hun trøster disiplene når de gråter, med de samme ordene som Jesus bruker til henne i Johannes: **'Gråt ikke'** (dette er nok ikke tilfeldig). Men hun gråter også selv når hun blir angrepet i siste del. Hun ser ut til å være en sterk personlighet som forsvarer seg mot angrep: **"Min bror Peter, tror du at jeg selv tenkte ut dette i mitt hjerte, eller tror du at jeg lyver om Frelseren?"** Merk tonen i forsvaret, hun kommer ikke med et 'motangrep' (slik som Levi gjør når han sier at Peter er oppfarende).

Sammenfatning:

- * I Maria-evangeliet er ikke Maria bare disippel, hun har også en spesiell status.
- * Hun er formidler av en åpenbaring.
- * Hun fremstår som selvstendig og sterk (forsvarer seg).
- * Hun har også en særstilling i forhold til Jesus. Men det noe uklart hva den består i: Frelseren elsket henne høyere enn "andre kvinner" (Peter) mer enn "oss" (Levi). Dette er to ulike syn. Kanskje uttrykker Peter allerede der en skepsis mot Maria, noe slik som: Ja, Jesus elsket henne høyere, men høyere enn han elsket andre kvinner.

5.0 Avslutningsord

Jeg skal plukke en teori som er nevnt av Culpepper. Han diskuterte og analyserte hva en karakter er i Johannesevangeliet. Han var ikke opptatt av den historiske Jesus – men forholdet mellom forfatteren og teksten, og forholdet mellom teksten og leseren.

Jeg skal fokusere på forholdet mellom teksten og leseren. I hvilke skrifter er Maria Magdalena en 'flat' karakter og i hvilke en 'rund' karakter? Jeg bygger her på den litteraturen jeg arbeidet med i metodekapittelet.

2 Maria Magdalena i de kanoniske evangelier:

2.1 **Markusevangeliet:** Jeg tror det er en 'flat' fremstilling av Maria Magdalena. Det er fordi jeg som leser ser lite informasjon om Maria Magdalena. Hun fremstilles bare ved korset, og i oppstandelseshistorien ved Jesus sin grav. Mer er det ikke om henne hva som har skjedd med hennes karakter.

2.2 Matteusevangeliet: Det samme svar som i Markusevangeliet. Den eneste forskjellen er at hun føler glede etter oppstandelsen.

2.3 Lukasevangeliet: Maria Magdalena har en 'rundere' karakter enn i Markus og Matteus. Fordi det er mer informasjon om hennes karakter. Det er for eksempel at Jesus helbredet Maria med å drive onde ånder ut av henne. Og Maria støtter Jesus økonomisk og tjener Jesus som en trofast følger. Det oppfatter jeg som leser.

2.4 Johannesevangeliet: For meg som leser oppfatter jeg både 'flat' og 'rund' karakter hos Maria. Ved Jesu død ser jeg Maria som 'flat' fordi hun bare var vitne ved Jesu kors. Mens i oppstandelseshistorien var hun en mer 'rund' karakter fordi hun opplever mye mer der. Først ser hun graven og treffer engelen og løper og sier i fra til disiplene. Så kommer enda mer om hennes første møte med den oppstandne Jesus og hva de sier til hverandre.

3 Maria Magdalena i Nag Hammadi-skriftene:

3.2 Thomasevangeliet: Jeg ser i dette skriftet at Maria har en flat 'karakter', men forstår poenget til slutt hvorfor denne karakter forstyrrer de mannlige disiplene. Simon Peter sier at Maria må forlate oss, og hun er en disippel blant dem.

3.3 Filipevangeliet: Jeg kan kanskje si 'flat' karakter, men det er en veldig direkte forklaring om hvem hun er i dette evangeliet. Maria Magdalena er nemlig Jesus sin 'companion' og disipler er forundret og sjalu (?) fordi Jesus elsker henne mer enn de andre disiplene.

3.4 Frelserens dialog: Her har Maria en 'rundere' karakter enn i Thomasevangeliet fordi hun er med å spørre Frelseren, også forteller hun om den innsikten hun har lært av Frelseren. Det blir Frelseren fornøyd med fordi han sier at Maria gjør åpenbarerens overflod klar.

4 Marias Magdalenas evangelium: Her ser vi en 'rund' karakter hos Maria Magdalena fordi hun har den største rollen i dette evangelium. Hun trøster disiplene og hun klarer å få dem til å dra ut i verden for å undervise og forkynne til tross for at det var en sterk konflikt mellom henne og noen mannlige disipler. De holdt på å miste tilliten til henne, nemlig fordi hun var kvinne, men hun hadde en stor autoritet som Jesus har gitt henne.

Det er et viktig trekk ved Maria Magdalenas karakter hos kirkefedrene: De identifiserte henne med 'synderinnen' i Lukas 7 eller 'kvinnen som var grepet i hor (Johannes 8). Se Moxnes (2001: XXXIV). Dette har jeg ikke kunnet gå inn på fordi det ikke var plass til det i denne oppgaven. Dette karaktertrekket er ikke i de egyptiske kildene.

Det var alt for denne oppgaven om Maria Magdalena sin karakter i den kanoniske bibel, Nag Hammadi-skriftene og Maria Magdalenas evangelium.

Litteratur:

Børtnes, Jostein. (2013, 16. januar). Formalisme: litteratur. I Store Norske Leksikon.

Chatman, Seymour. *Story and Discourse*. Ithaca and London: Cornell University Press. 1978.

Culpepper, R. A. *Anatomy of the Fourth Gospel – study in literary design*. Philadelphia: Fortress Press. 1983.

Dahl, Nils A. *Matteusevangeliet*. Haugesund: Ak. Fagbokforlag 1998

Dana, H.E. og Mantey, Julius R. *A Manual Grammar of the Greek New Testament*. New York: The Macmillan Company. 1960.

Guillamont, A.(m.fl). *The Gospel According to Thomas*. London: Collins. 1959.

Godt Nytt Bibel, Det Norske Bibelselskap, 1978.

Det Nye Testament. Bibeloversettelse fra 2005.

Isenberg, Wesley W. 'Filipevangeliet'. I: Rian 1996: 39-44

King, Karen. 'Innledning til Maria Magdalenas evangelium'. I: Rian 1996: 31-34.

King, Karen. 'The Place of the Gospel of Philip in the Context of Early Christians Claims about Jesus' Marital Status'. *New Testament Studies* 59 (2013): 565-587.

Koester, Helmut og Elaine Pagels. 'Frelserens Dialog. Innledning.' I: Rian 1996:70-73.

Meyer, Marvin. *The Nag Hammadi Scriptures*. HarperCollins, New York. 2007.

Morris, Leon. *The Gospel according to JOHN*. William B. Eerdmans Grand Rapids, Michigan, 1995.

Moxnes, Halvor. 'Innledende essay.' I : Moxnes og Thomassen 2001: VII-LXXI.

Moxnes, Halvor og Einar Thomassen. *Apokryfe Evangelier*. Oslo: De norske bokklubbene 2001.

Olsson, Birger. *Structure and Meaning in the Fourth Gospel*. Lund: Gleerup. 1974.

Pokorny, Petr. *A Commentary on the Gospel of Thomas*. New York: T & T Clark International, 2009.

Rian, Nystøl Turid. *MARIA MAGDALENAS EVANGELIUM: Fire gnostiske skrifter*. Oslo: Emilia, 1996.

Robinson, James. *Nag Hammadi Library in English*. San Fransisco: Harper 1988.

Scoppello, Madeleine. 'The Dialogue of the Savior'. I Meyer 2007:297-300.

Weren, Wim. *Windows on Jesus*. Great Britian: Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn. 1999.

